

POHJOISIMMAN LAPIN

LEADER_{ry}

YHTEISTYÖLLÄ ELINVOIMAINEN KOTISEUTU

INTOA, ROHKEUTTA JA OSAAMISTA – PELOTON POHJOISIN 2014–2020

LEADER

Ihmisten kokoisille ideoille!

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Peloton Pohjoisin – toiminta-alueen kuvaus	3
2.	Intoa puhkuen – sitouttava strategiaprosessi	4
3.	Pohjoisimman Lapin Leader ry – innostava osaja	5
4.	Toiminta-ajatus, visio, ydinstrategia ja arvot	6
5.	Ikkuna tulevaisuuteen – SWOT-analyysi	7
6.	Näin sen teemme – strategian rakenne ja toteutus	8
7.	Strategiset keinot	10
7.1.	Uutta etsimässä – kokeiluja ja rohkeutta	10
7.2.	Yhteisöllisyys ja innostus – paikallisen kehittämisen perusta	11
7.3.	Yhdessä enemmän – kansainvälisyys ja verkostot	12
7.4.	Juuret maassa kohti taivaita – osaaminen ja oppiminen	13
8.	Kehittämisen painopisteet	14
8.1.	Elämisen edellytykset: palvelut, infra, asuminen	14
8.2.	Elinvoiman kulmakivet: yrittäjyys ja paikalliset elinkeinot	15
8.2.1.	Paikallinen biotalous	16
8.2.2.	Matkailu ja elämykset	17
8.2.3.	Luovat alat	17
8.3.	Tulevaisuus häikäisee – Nuorten Leader	18
8.4.	Saamelaiskulttuurista voimaa - saamelainen paikallinen kehittäminen	19
9.	Tavoitteet, arviointi ja resurssit	20
10.	Viestintä ja tiedotus	20

LIITTEET:

• Väliarviointi	liite 1
• Itsearviointi	liite 2
• Organisaation jatkuvan kehittämisen ja oppimisen malli	liite 3
• Strategian valmistelutilaisuudet	liite 4
• Sidosryhmä-analyysi	liite 5
• Kuntien sitoumukset	liite 6
• Lapin Leader -kumppanuussopimus ja yhteistyösopimus Lapin ELY-keskuksen kanssa	liite 7
• Laaja SWOT -analyysi	liite 8
• Yhdistyksen säännöt ja kolmikanta	liite 9
• Tavoitteet, mittarit ja rahoitus	liite 10
• Valintakriteerit ja pisteytys	liite 11
• Viestintäsuunnitelma	liite 12

1. PELOTON POHJOISIN – TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS

Pohjoisimman Lapin Leader ry:n toiminta-alue kattaa Utsjoen, Inarin, Sodankylän, Pelkosenniemen, Savukosken ja Sallan kuntien sekä Kemijärven kaupungin alueen. Alue on Suomen ja Euroopan suurin, 56 849 neliökilometriä. Se muodostuu kahdesta seutukunnasta ja lähes sadasta kylästä. Alue on erittäin harvaan asuttua: asukastiheys on 0,6 asukasta neliökilometrillä vaihdellen kunnittain 0,17 - 2,49 välillä.

Alueella sijaitsee Saariselän, Pyhä-Luoston ja Sallan tunturikeskukset sekä muita matkailun vetovoimatekijöitä kuten Tenonlaakso, Inari ja Kemijärvi-Suomi. Kyliä alueella on lähes sata. Alueen lukuisat luonto- ja kansallispuistot, erämaiset alueet, vesistöt, maisemat, turvallisuus ja rauhallisuus sekä ainutlaatuinen pohjoinen kulttuuri ja yhteisöllisyys luovat hyvän pohjan kestäväälle yrittäjyydelle ja matkailulle. Ne toimivat myös uusien asukkaiden ja etätyöntekijöiden houkuttelevuustekijöinä. Alueen matkailu on kasvussa ja erityisen lisän siihen tuo kasvava venäläismatkailijoiden määrä sekä sijainti Norjan rajanaapurina väylänä Jäämerelle. Alueen sijainti on keskeinen ajatellen Barentsin alueen taloudellisen aktiivisuuden lisääntymistä: Suomen pohjoisilla lähialueilla on toteutumassa kuluvan vuosikymmenen aikana yli 125 miljardin euron investoinnit.

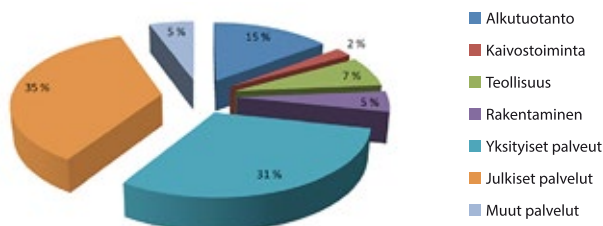
Alueen maaperä tarjoaa hyvät edellytykset kaivannaisalan kehittymiselle. Alueella on jo kaksi toimivaa kaivosta: Sodankylän Pahtavaaran kultakaivos ja Kevitsan kaivos. Alueelle on suunnitteilla myös Soklin kaivos Savukoskelle ja Sakatin kaivos Sodankylään. Kaivosteollisuus on Lapin uusia vetureita: siinä on käynnissä huima hyppäys vuoden 2009 noin 480 miljoonan liikevaihdon tasosta runsaaseen 800 000 miljoonaan ja kasvu jatkuu.

Alueen erityispiirteinä on myös vahva kylmäteknologia- ja avaruusosaaminen. Ivalossa on kylmä- ja talviteknologian testaustoiminnan kasvava keskittymä ja Sodankylässä sijaitsee Oulun yliopiston erillisysikkö geofysiikan observatorio.

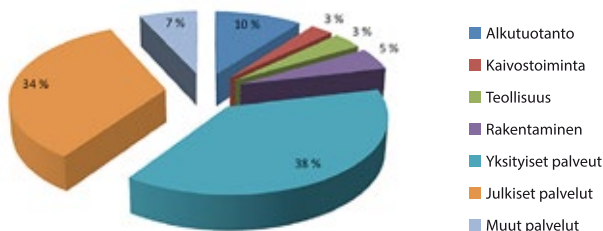
Alueella on potentiaalia vahvaksi biotalousalueeksi: Metsätalous tuo työtä ja toimeentuloa. Metsätalouden tuotannon ja arvonnäytteen on laskettu (Metla) Lapissa päättyvän vuoteen 2015 mennessä 550 miljoonaan euroon (kaikki metsänomistajat). Tästä Itä-Lappiin kohdistuu yksityismetsien hakkuumäärien suhteessa noin 69 miljoonaa euroa/vuosi. Pelkät yksityismetsien pystykauppojen bruttokorjuu- ja kantorahatulot ovat lähes 23 miljoonaa euroa/vuosi. Sodankylässä on käynnissä laaja kansallisen biotalousstrategian kokeiluhanke, jossa myös PLL ry on mukana: hankkeessa haetaan vihreän talouden toimintamallia, jossa järjestelmän rakenteet ja toimintatavat tukevat niin taloudellisesti, ekologisesti, kuin sosiaalisestikin kestävää hyvinvointia.

Palvelut ovat alueen vahvin toimiala. Itä-Lapissa julkisten palvelujen osuus on hieman suurempi kuin yksityisten, Pohjois-Lapissa taas yksityiset palvelut ovat suuremmat. Palvelujen jälkeen molemmilla seutukunnilla vahvin toimiala on alkutuotanto. Alueella on edelleen vahvaa maa- ja porota-

loutta. Maa-, metsä- ja kalatalouden yrityksiä vuonna 2009 alueella oli 202. Poronhoitoalueen 57 paliskunnasta 19 on PLL ry:n toiminta-alueella. Alueen paliskuntien suurin sallittu poromäärä on 106 500 (v. 2010).

Kaavio 1: Itä-Lapin elinkeinorakenne

Kaavio 2: Pohjois-Lapin elinkeinorakenne

Utsjoki, Inari sekä Sodankylän pohjoisosa ovat saamelaisen kotiseutualueita. Alueella puhutaan kolmea eri saamenkieltä. Utsjoki on Suomen ainut kielellisesti saamelaisnemmistöinen kunta ja siellä saamelaiset ovat luontevassa päivittäisessä kanssakäymisessä rajan yli Norjaan. Inari on saamelaiskulttuuria kehittävien instituutioiden keskittymä: Saamelaismuseum Siida, Kulttuuritalo Sajos sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus. Instituutioilla on toimipisteet myös Utsjoella.

Pohjoisimman Lapin Leader ry:n alueella on 30 922 asukasta (Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä, tilanne 31.12.2013). Toiminta-alueellamme on 3 326 yritystä. Yritysten liikevaihto on keskimäärin n. 260 000 euroa, mikä on alhaisin verrattuna Lapin muihin seutukuntiin ja Lapin yritysten keskimääräiseen, n. 800 000 euron liikevaihtoon. Myös valtakunnallisista keskiarvoista alueemme on merkittävästi jäljessä: Koko maassa yritysten liikevaihto on keskimäärin 1,1 miljoonaa euroa. Alueen väestömuutos, valtionveronalaiset tulot, huoltosuhde ja työttömyys ovat erityisesti Itä-Lapin näkökulmasta Lapin ja koko Suomen heikoimpia (taulukko 1).

	Asukasluku 2013	Väestömuutos % 2012	Verotulot 2012	Huoltosuhde 2012	Työttömyys % 2012
Inari	6 794	-0,4	22 567	1,44	14,3
Utsjoki	1 279	-0,2	22 930	1,81	12,3
Sodankylä	8 884	0,3	22 611	1,43	12,9
Pohjois-Lappi yht.	16 957	-0,1	22 703	1,56	13,2
Savukoski	1 126	-2	20 585	1,68	18,4
Pelkosenniemi	966	-3,5	20 783	1,83	17,5
Salla	3 890	-2,6	19 392	2,17	20,7
Kemijärvi	7 983	-1,5	21 715	2,12	17,8
Itä-Lappi yht.	13 965	-2,4	20 619	1,95	18,6
YHTEENSÄ	30 922	-0,3	21 512	1,75	16,8
Lappi		-0,1	24 777	1,59	10,5
Koko maa		0,5	26 555	1,32	7,9

Taulukko 1: Väestö ja työvoima

Kunnat ovat maatieteellisesti laajoja ja kaukana sijaitsevien palveluiden äärelle pääseminen voi olla haastavaa julkisen liikenteen vähäisyyden vuoksi. Palveluiden etäisyyksistä kerrotaan se, että Utsjoelta synnytyssairaalaan on matkaa lähes 500 kilometriä. Terveyskeskukset ovat monelle kyläläiselle 1 – 2 tunnin automatkan etäisyydellä ja päivystys vielä etäämmällä.

Pitkät välimatkat, erittäin harva asutus, ikärakenteen kehitys ja heikkenevä kuntien talous sekä yritystoiminnan haasteelliset olosuhteet asettavat suuret haasteet alueen elinvoimaisuuden säilyttämiselle ja kehittämiselle. Siksi kehittämistoimintaan tarvitaan toimintatapa, joka aktivoi ja innostaa alueen asukkaita ja yrittäjiä puhaltamaan yhteen hiileen ja antamaan oman arvokkaan panoksensa: ideat, talkootyön, innostuksen ja osaamisen sekä oman rahallisen panoksen alueen kehittämiseen. Näin saadaan moninkertaistettua rahallisen panoksen vaikutus ja toisaalta ihmisten osallistumista ja sitoutuessa kehittyvistä toiminnasta saadaan kestäviä. Tämä sitouttava ja muita kehittämistoimia täydentävä ja tukeva toimintatapa on Leader.

Keskeisimmiksi kehittämistarpeiksi Leader-toimintatavan näkökulmasta alueella ovat nousseet mm. uudet palveluratkaisut, nuorten osallisuus ja työtilaisuudet, saamelaiskulttuurin elinvoimaisuus, uuden luominen kokeilun keinoin sekä innostaminen ja aktivointi yhteiseen ja yhteisölliseen kehittämiseen. Alueen näkökulmasta roolimme on tehdä erityisesti tätä perustason työtä. Näistä toimenpiteistä kertyy kuitenkin vähän yksityistä rahaa, koska selkeää hyödynsaajaa on vaikea osoittaa.

Haasteellisista olosuhteista ja yhteiskunnallisesta kehityksestä huolimatta alueella suhtaudutaan tulevaisuuteen pelottomasti. Pohjoisen merkityksen kasvu, kuten kaivos-toiminta ja Barentsin alueen rikkaudet sekä Venäjän kasvu luovat alueelle positiivisia signaaleja, jotka vaikuttavat välillisesti niin kunta- ja matkailukeskuksiin kuin kyliinkin. Myös paikallista kehittämistyötä tehdään pelottomasti pienin mutta ripein askelin, perustuen pohjoisuuteen paikkana, kulttuurina ja mielentilana.

2. INTOA PUHKUEN – SITOUTTAVA STRATEGIAPROSESSI

Strategia on laadittu hallituksen ja sen nimeämän työryhmän johdolla laajasti osallistaen. Strategiatyö aloitettiin kuluksen kauden toiminnan ja tulosten analysoinnilla, jossa apuna oli väliarviointi (*liite 1*) ja tulosten itsearviointi (*liite 2*). Hallitus- ja henkilöstötyöskentelynä laadittiin sisäinen SWOT-analyysi ja osaamiskartoitus, toteutettiin hallituksen laatutyöpaja ja teatterin keinoin toteutettu laatulupausten määrittely. Nämä antoivat suuntaa strategialle: niiden pohjalta laadittiin myös yhdistyksen laatukäsikirja sisältäen arviointisuunnitelman sekä kehittämis- ja oppimissuunnitelman (*liite 3*). Strategian laatimiseen on osallistettu alueen asukkaita, yrittäjiä ja hanketoimijoita erilaisissa tilaisuuksissa, haastatteluissa ja tapaamisissa (*liite 4*). Perinteisten keskustelu- ja ideointitilaisuuksien lisäksi on toteutettu mm.

Samassa Veneessä Soutu, hallituksen Vedetään hatusta -työpaja, kuvapajoja ja erilaisia ideointiriihiä.

Yhteistyötarpeiden selvittämiseksi on laadittu laaja sidosryhmäanalyysi (*liite 5*), jonka pohjalta on suoritettu haastatteluja erityisesti uusille sidosryhmille. Saamelaisyhdistysten, yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa on käynnistetty Saamelainen paikallinen kehittäminen -prosessi, jonka tulokset ovat strategian saamelaisteemassa. Sidosryhmäanalyysin jatkoksi on toteutettu laaja nettipohjainen kysely alueen asukkaille ja kyläläisille, muille yhdistyksille, yrittäjille sekä kuntien henkilöstölle ja luottamushenkilöille.

Strategian keskeisten uusien mahdollisuuksien määrittelemiseksi on toteutettu delphi-menetelmään pohjautuva ennakointiprosessi: siinä noin 10 alueelle sidoksissa olevaa asiantuntijaa ja alueen kehittäjää antoivat omat arviot etukäteen valittujen trendien, kehityskulkujen tai heikkojen signaalien merkityksestä ja niihin liittyvistä toimenpiteistä. Toimintaryhmän noin 10 jäsenen henkilöstö on myös aktiivisesti osallistunut strategiaproessiin. Henkilöstöä on haastateltu ja se on osallistunut eri tilaisuuksiin ja kyselyihin. Myös yhteiset kahvihetket ja kävellen toteutetut kehittämisseskustelut on tässä hyödynnetty tehokkaasti. Kansallisen etätyöpäivänä henkilöstö toteutti tulevaisuuskirjoitustehtävän. Kukin on lisäksi antanut oman ammatillisen panoksensa strategian omaa osaamista vastaavaan osa-alueeseen.

Myös kunnat ovat olleet mukana strategiaproessissa tiiviisti. Alueen kuntien johtoa on haastateltu ja kuntien edustajat ovat osallistuneet eri tilaisuuksiin ja kyselyihin. Kuntien kehittämissuunnitelmien ja Peloton Pohjoisin -strategian rajapintoja on hahmotettu ristiinvaikutusanalyysiä soveltaen. Kaikki kunnat ovat sitoutuneet strategian rahoitukseen konttäperiaatteella (*liite 6*). Yhteistyötä valmistelussa on tehty lisäksi Lapin Leader -ryhmien kesken tavoitteena tiivis yhteistyö strategioiden toteutuksessa. Yhteistyön pohjaksi on laadittu yhteistoimintasuunnitelma ja kumppanuussopimus. Strategia on yhteensovitettu Lapin ELY-keskuksen, Lapin liiton ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa ja ELY-keskuksen kanssa on laadittu yhteistyösopimus (*liite 7*).

Yhdistys on myös laatinut elinkeinokalatalouden kehittämisstrategian ja hakeutuu paikalliseksi kalatalouden Leader -ryhmäksi. Yhdistyksen hallitus nimeää kalatalousryhmän, joka vastaa kalatalouden kehittämisen koordinoinnista ja hankkeiden valinnasta. Kalatalouskoordinaattori tekee tiivistä yhteistyötä toiminnanjohtajan kanssa rahoituksen yhteensovittamiseksi.

Strategian valmisteluprosessi on ollut laajaa ja menetelmät innostavia. Tilaisuuksissa vedetyt uudentyypiset osallistamisen tavat ovat tuoneet uutta innostavaa ja kokeilevaa näkökulmaa suunnitteluun. Strategia muotoiltiin kylä- ja toimijakohtaisten tilaisuuksien ja erilaisten menetelmien käytön tuloksena, jonka jälkeen strategialle hankittiin vielä alueen asukkaiden hyväksyntä uudella, laajalla kuulemiskierroksella. Strategian laatimiseen on osallistunut yhteensä 2 099 henkilöä.

SWOT -analyysi (liite 8) on laadittu samanaikaisena ja vuorovaikutteisena prosessina edellä kuvattujen menetelmien yhteydessä. Se aloitettiin analysoimalla aiemmin määriteltujen vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien paikkansapitävyyttä tässä ajassa ja analysoimalla myös oman toiminnan vaikutuksia alueen nykytilaan ulkoisen arvioinnin ja itsearvioinnin avulla. Tämän perusteella saatiin osittainen kuva siitä, mitä alue on nyt ja mitä se voisi olla sekä miten me nyt vastaamme alueen tarpeeseen. Erilaisissa tulevaisuustyöpajoissa ja ideointitilaisuuksissa täydennettiin tätä kuvaa ja haettiin myös näkemystä siitä, mitä meidän pitäisi olla alueelle ja mitä voisimme olla. Erityisen tärkeää tämän määrittelyn kannalta oli sidosryhmäanalyysi, joka avulla avautui alueen koko laaja toimijakenttä mahdollisuudeksi toteuttaa strategiaa. Aineistoa täydennettiin strategiakyseilyllä ja ennakoinnilla. Näin saatiin raamit määritellä paikallisen kehittämisen näkökulmasta alueen visio ja päämäärät sekä keskeiset tavoitteet ja keinot sekä toimintaryhmän rooli näissä. Prosessin edetessä SWOT -analyysistä karsittiin pois ne seikat, joihin ei paikallisella kehittämisellä nähty olevan erityistä lisäarvoa.

SWOT nähdään strategiassa kuin talona: vahvuudet ja heikkoudet ovat talon seinien sisällä – ne meillä jo on. Mahdollisuudet ja uhat nähdään kurkistamalla ikkunoista ulos siihen, mitä maailma meille tarjoaa ja mitä sieltä on tulossa. Jotta osaamme etsiä omista nurkistamme, maailmalta ja tulevaisuudesta niitä asioita, joihin tarttua, olemme määritelleet vision ja päämäärät sekä tekijät. Näin vahvuuksiksi ja mahdollisuuksiksi on valittu ne kokonaisuudet, joihin Leader -menetelmällä tarttuen päästään haluttuun tulevaisuuteen. Vastaavasti heikkouksiksi ja uhkiksi valikoituivat ne kokonaisuudet, jotka vahvuuksien ja mahdollisuuksien hyödyntämisessä on otettava huomioon, ja toisaalta – joihin Leader -menetelmällä voidaan tarttua.

3. POHJOISIMMAN LAPIN LEADER ry – INNOSTAVA OSAAJA

Pohjoisimman Lapin Leader ry on innostanut asukkaita omaehtoiseen kehittämiseen jo vuodesta 1997 alkaen, jolloin yhdistys pääsi LEADER II ohjelmaan. Seuraavana ohjelmakautena yhdistys kehitti aluetta ohjelmasuoritusperusteisesti Tavoite 1-ohjelman ESR ja EAKR-rahoituksella sekä EMOTR-rahoituksella. Yhdistys on toiminut kuluneella ohjelmakaudella paikallisena Leader -toimintaryhmänä ja paikallisena kalatalousryhmänä ja se on toteuttanut 13 omaa hanketta toimintatara- ja kalatalouden koordinoitihankkeiden lisäksi. Näistä kaksi on rahoitettu suoraan ELY-keskuksesta.

Yhdistyksen vakinaista henkilökuntaa ovat toiminnanjohtaja ja taloussihteerit, lisäksi toimintarahalla on koko ohjelmakauden ollut hankeneuvoja. Henkilökunnan määrä on ollut hankkeista riippuen 6 – 15 henkilöä. Yhdistyksellä on vakituisen ja sitoutuneen henkilöstön ansiosta vankka paikallisen kehittämisen osaaminen ja vakiintuneet käytännöt sekä toimivat työjaot. Yhdistyksen henkilöstössä on monialaista osaamis-

ta mm. tietotekniikka, laajakaista, myynti- ja markkinointi, terveydenhuolto, julkiset ja yksityiset hyvinvointipalvelut, osuuskuntatoiminta, kylät, järjestöt, Venäjä, maisemanhoito, lapset ja nuoret, pienyritystoiminta, kalatalous ja taloushallinto sekä tietenkin toimintaryhmätyön rutiinit ja lainsäädäntö.

Kunnat ovat maksaneet kuntarahoitussuodet kaksi kertaa vuodessa ja omien hankkeiden maksatuksia on rytmitetty siten, että likviditeetti on riittänyt. Yhdistyksen oman rahoituksen tilanne on turvattu kuntien maksamalla vuosittaisella toiminta-avustuksella (yhteensä 2 000 €/v). Yhdistyksellä on henkilöjäseniä 335 ja yhteisöjäseniä 20, yhteensä 355 jäsentä. Jäsenmaksun korvaa tällä hetkellä kuntien toiminta-avustus.

Hallitus voi sääntöjen mukaan olla 9–18 jäseninen. Tällä hetkellä hallituksessa on 12 varsinaista jäsentä ja 12 henkilökohtaista varajäsentä (liite 9, säännöt ja kolmikanta). Hallitus on kokoontunut 6–8 kertaa vuodessa, osa kokouksista on videokokouksia pitkiä etäisyyksistä johtuen. Hallituksen toimintaa rytmittää vuosikello, jonka keskiössä on arviointitiedon tuottaminen, itsearviointi ja toiminnan kehittäminen. Hallituksen osaaminen varmistetaan säännöllisellä koulutuksella, kummijärjestelmällä ja valintamenettelyllä, jossa alueellisen tasapainon ja kolmikannan lisäksi tarkastellaan jäsenten tuomaa osaamista suhteessa strategiaan. Yhdistys on kehittänyt monia hyviä käytäntöjä ja ollut kokeilukulttuurin edelläkävijä. Näistä esimerkkinä mm. palvelutuotantomalli ja Young Leader -toiminta. Yhdistys myös hyödyntää aktiivisesti toiminnassaan uusinta teknologiaa: videokokoukset ja -neuvottelut, pilvipalvelut kuten sähköinen kalenteri, SharePoint ja web-postipalvelu sekä sosiaalinen media ja internetin ilmaiset työkalut.

Yhdistyksen runsas oma hanketoiminta on osoittautunut hyväksi tavaksi toteuttaa kehittämissuunnitelman pullonkauloja: mikäli jokin keskeinen kehittämiskohde ei etene pelkällä aktivoinnilla, ohjauksella ja rahoittamisella, yhdistys on käynnistänyt omia hankkeita ongelmakohtien ratkaisemiseksi.

Lapin ELY-keskus valitsi Pohjoisimman Lapin Leader ry:n vuonna 2012 Lapin vaikuttavimmaksi toimintaryhmäksi mm. seuraavin perusteluin:

Toimintaryhmä on panostanut kyltien kehittämiseen rahoittamalla useita kylätalojen kunnostushankkeita sekä toteuttamalla kyltien kehittämis- ja koordinoitihankkeita. Hankkeissa on luotu toimintamalleja, joita voidaan monistaa ja toteuttaa myös muualla (mm. osuuskuntapohjainen palvelumalli sekä laajakaistatiedottamisen pilotti). Toimintaryhmä on toteuttanut kehittämissuunnitelmaansa johdonmukaisesti ja asetta miinsa painopisteisiin tukeutuen, mikä näkyy esimerkiksi yrityshankkeiden lukumääräisellä kasvulla.

Yhdistyksen väliarvioinnissa toiminta todettiin tehokkaaksi ja vaikuttavaksi. Erityisesti kiitosta sai pienten yritysten rahoitus, kyltien kehittäminen, matalan kynnyksen periaate ja lähellä olo, näkyminen alueella sekä neuvonta ja ideointi suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Kehittämisen varaa oli tiedottamisessa sekä elinkeinoelämän verkostoimisessa. Ennako-arvion

perusteella kuluneen kauden toiminnalle asetetut tavoitteet saavutetaan tai ylitetään. Keskeisimmät määrälliset tavoitteet ovat toteutuneet tai toteutumassa seuraavasti:

	TULOKSET	TAVOITE
uusia yrityksiä	40	20
uusia työpaikkoja	60	65
säilytettävä työpaikkoja	55	50
yrittäjien yhteistyöverkostot	38	30
aktiivisessa käytössä olevia kylätaloja/ kylän kokoontumistiloja	26	20
kylä aktiivisen kehittämistoiminnan parissa	55	40
uusia muita yhteistyöverkostoja	55	30
luonnontuotteiden keräilijäverkostoja	4	10

Taulukko 2: Tavoitteet ja tulokset 2007–2013

Yritysrahoitus on ollut vaikuttavaa: tällä kaudella yhdistyksen oman seurannan mukaan uuden työpaikan keskimääräinen hinta on 15 817 €. Tästä julkisen tuen osuus on n. 35 %, jolloin tukihinta työpaikalle on n. 5 536 €.

Yhdistyksen aktiivisen kehittämistoiminnan, rahoitettujen hankkeiden ja yritystukien vaikutus näkyy mm. arvioinnin tuloksissa, strategiakyselyn vastauksissa ja alueen kuntien kannanotoissa ryhmän uuteen strategiaan.

Yhdistys on kehittynyt Leader -ryhmänä yhtäältä yhä enemmän pienten ja aloittavien yritysten usein ensisijaiseksi kumppaniksi kehittämistoimissa, toisaalta sen vankka rooli kylien kehittäjänä ja maaseudun puolestapuhujana on edelleen vahvistunut. Yhdistys on myös tietoisesti kehittänyt

toimintaansa innovatiivisten kokeilujen ja uusien avautusten tiennäyttäjän suuntaan. Yhdistyksen ketterän toiminnan vaikutuksesta koko Lapissa saatiin laajakaistarakentaminen käyntiin, kun yhdistyksen aktivointitoimilla saatiin operaattorit vakuuttuneiksi siitä, että maaseudun asukkaat tarvitsevat valokuitupohjaista yhteyttä ja ovat potentiaalisia maksajia. Yhdistyksen kokeilua palvelujen välittäjäorganisaatiosta seurataan muualla mielenkiinnolla ja toimintamallin monistaminen muille alueille on jo käynnistynyt. Yhdistyksen Young Leader -toimintamalli nuorten osallistamiseksi tuo EU:ta lähemmäs nuoria.

Hankerahoituksella on mm. saatu pieniä yrityksiä yhteen matkailumarkkinoinnissa ja matkailun tuotepakettien laatimisessa, kehitetty alueen poro design-tuotteita, kehitetty kulttuurimatkailua, saatu kylille virkistys- ja kokoontumistiloja, uusia tapahtumia ja saatettu kylien eri toimijoita yhteen sekä aktivoitu runsaasti aivan uusia toimijoita mukaan alueen kehittämiseen. Yritysrahoituksen avulla on mm. edistetty yritysten investointeja, osaamista ja markkinoille pääsyä, kylien palveluja, yritysverkostoja ja luotu luontoon, vesistöön ja saamelaiskulttuuriin pohjautuvia uusia matkailutuotteita sekä lisätty palvelu- ja hyvinvointiyrittäjyyttä. Yhdistys on tiedottanut aktiivisesti maisemanhoitoon liittyvistä tukimahdollisuuksista ja avustanut yhdistyksiä tuen hakuun liittyvässä prosessissa. Tuloksena tästä PLL ry:n alueelle on tehty useita luonnon- ja maiseman monimuotoisuus sekä perinnebiotoopin hoitosopimusta.

4. TOIMINTA-AJATUS, VISIO, YDINSTRATEGIA JA ARVOT

TOIMINTA-AJATUS:

Pohjoisimman Lapin Leader ry toimii paikallisuuteen perustuen alueen ihmisten ja pienten paikallisten yritysten ja heidän kotiseutunsa hyväksi kehittäen alueen vetovoimaisuutta ja viihtyvyyttä.

VISIO:

”Yhteistyöllä ja osaamisella elinvoimainen, rohkea ja kansainvälinen kotiseutu ”

Yhdistyksen ydinstrategiana on kohdentaa kehittämispanokset elämisen edellytyksien turvaamiseen ja parantamiseen, yrittäjyyteen ja elinkeinoihin, nuoriin ja saamelaisiin. Avainkeinoina ovat innostuksen ja rohkeuden vahvistaminen, yhteisöllisyyden lisääminen, verkostomainen toiminta ja kansainvälisyys sekä osaaminen ja oppiminen. Strategian toteutuksen ytimessä on Leader -toimintatapa ja sen jatkuva kehittäminen ja laajentaminen, uudet toimijat ja uudet avaukset sekä verkostot ja yhteistyö.

ARVOT:

- Osallisuus: Yksin saadaan paljon aikaan, mutta uutta luodaan aina yhdessä.
- Uskallus, rohkeus: Jos kukaan ei koskaan olisi kyseenalaistanut mitään, istuisimme vielä puussa ja söisimme banaaneja.
- Valppaus, ketteryys: On oltava ovela kuin kettu ja viisas kuin kyyhkynen.
- Innostus: Innostus on energiaa jolla yhteisön taidoista ja tahdosta voi syntyä jotain merkittävää.
- Avoimuus: Aloitteijan mieli on siinä vahvoilla, että se on avoin monille mahdollisuuksille.

5. IKKUNA TULEVAISUUTEEN – SWOT -ANALYYSI

Alla on esitetty SWOT -analyysin tuloksena (liite 8) ne alueen vahvuudet ja mahdollisuudet, joihin pohjautuen Leader -metodilla voidaan parhaiten toteuttaa visiota ja ydintavoitteita. Esillä ovat myös ne heikkoudet ja uhat joihin parhaiten voidaan vaikuttaa torjuvasti tai voitoksi kääntäen Leader -metodilla. Strategian keinot ja toimenpiteet on muotoiltu laajan SWOT -analyysin tuloksista.

VAHVUUDET

- erämainen luontoympäristö, vesistöt, suoluonto, raaka-aineet, metsät
- rauha, hiljaisuus, puhtaus, turvallisuus
- vahva paikalliskulttuuri, kylätalot, yhteisöt, yhteisöllisyys, tapahtumat
- periksi antamattomuus, sitkeys
- saamelaisuus, kolttasaamelaisuus
- poronhoito
- kehittyvät matkailu- ja tunturikeskukset
- kansainvälisyys, raja-alueet
- kylmäosaaminen
- luottamuksen ilmapiiri
- aitous
- Lapin tunnettuus ja Lappi-brändi

HEIKKOUEDET

- maaseutumaiseman rappeutuminen
- yritystoiminnan kehittämisen tahtotilan ja yritysosaamisen sekä osaajien puute, korkea yrittämisen kynnyks, heikot kouluttautumismahdollisuudet
- investointien vähäisyys, pääoman puute
- nuorten sitoutuminen alueeseen vähäistä, vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen
- maanomistajuuden pirstaloituminen
- osaavan työvoiman ja markkinointiosaajien puute
- yhteisen tahtotilan puuttuminen paikallisuuden suosimiseksi
- palveluiden heikkeneminen

MAHDOLLISUUDET

- kotiapu-kotihoiva ja kotihoito sekä hyvinvointialan työtilaisuudet
- tietoliikenneyhteydet, sähköiset palvelut, nettiyritykset, lähityö
- Barentsin alue, pohjoinen ulottuvuus, jäämeri, mineraalivarat, Venäjä
- puhtaus – luonto – lähiruoka
- ilmastonmuutos
- metsälappalaisuus
- luontomatkat, kansallis- ja luonnonpuistot
- ”uusi työ”: lisääntyvä etätyö, työn tekemisen uudet muodot
- biotalous
- kansainvälisyys
- arvojen muuttuminen: eettinen kuluttaminen – yrittäminen, leppoistaminen, hyvinvointi, luomu, luonto

UHAT

- aluepolitiikan heikentyminen, infran ja kyläkuvan rapistuminen, kyltien autioituminen, kylätoiminnan hiipuminen
- kuntatalouden heikentyminen, alueiden eriarvoistuminen, keskittämiskehitys
- välinpitämättömyys ympäristöä kohtaan
- kulttuuriperinnön häviäminen, perinteiden heikentyminen
- yritysten väheneminen, uusien yrittäjien vähäisyys, yrittäjyyden uusiutumattomuus
- elinkeinojen väliset ristiriidat
- maaseutuelinkeinojen toimintaedellytysten heikkeneminen

6. NÄIN SEN TEEMME – STRATEGIAN RAKENNE JA TOTEUTUS

Strateginen paikallinen kehittäminen on jatkuvasti kehittyvä ja uudistuva prosessi, jolle ominaista ovat toimijat, jotka osaltaan tavoittelevat samaa kuin Leader -ryhmä. Yhdensuuntaisten tavoitteiden hahmottaminen ja sitä kautta toimijoiden tavoittaminen sekä sitouttaminen ovat edellytys onnistumiselle. Leader -ryhmän rooli on koordinoida verkostoihin perustuvaa strategian toteutusta paikallisella tasolla (paikallinen kehittämisstrategia) ja etsiä eri tasojen tavoitteiden ja toimintojen leikkauspintoja ja kumppanuuksia. Näin eri tasoilla ja tahoilla tehtävä kehittämissuunta kohti yhteistä päämäärää.

Yhdistyksen yksi rooli kehittämistyössä on tarkoitukseen sopivan rahoituksen löytäminen strategiaa toteuttaville hankkeille: strategian toteutukseen pyritään saamaan rahoitusta monesta eri lähteestä. Leader -ryhmä on myös edelläkävijä ja kokeilija. Se tarttuu tarvittaessa omilla hankkeillaan niihin keskeisiin pullonkauloihin tai mahdollisuuksiin, jotka ovat tavoitteiden toteutumisen erityisen merkittäviä.

Strategian sisällöllinen rakenne koostuu kehittämisen kohteena olevista sisällöllisistä painopisteistä, jotka ovat keskeisimpiä tavoitteisiin pääsemisessä sekä menetelmällisistä keinoista, joita tarvitaan kaikkien painopisteiden toteuttamiseen. Painopisteille on asetettu pää tavoitteet sekä kuvattu keskeisimmät kehittämisen kohteet ja toimenpiteet, jolla tavoitteeseen pyritään. Lisäksi on kuvattu ketkä ovat avainasemassa tavoitteiden toteuttamisessa ja mikä PLL ry:n rooli on suhteessa muihin toimijoihin – sen lisäksi että se rahoittaa ko. toimia. Kullekin painopisteelle on myös määritelty avaintoimi: se on keskeisin, välttämätön toimenpide, jota ilman strategian toteutuminen ei etene. Se on siten myös ensimmäinen toimi, johon strategian toteutuksessa ryhdytään.

Jotta strategia toteutuisi kokonaisvaltaisesti, tarvitaan myös muita rahoituskanavia. Monirahastoisuus toteutuu kolmella tavalla: yhdistys toteuttaa omia strategisia tai kokeilevia hankkeita hyödyntäen eri rahoituslähteitä ja henkilöstö neuvoo ja ohjaa aktiivoinnin myötä nousseita, strategian mukaisia hankkeiden ideointi- ja hakuprosesseja muihin rahoituslähteisiin. Lisäksi yhdistys toimii tiiviissä yhteis-

työssä Lapin liiton ja Lapin muiden Leader -ryhmien kanssa kokeillen suuntaa antavaa teemallista kiintiötä EAKR ja ESR -rahoituksen kanavoimiseksi Leader -metodilla pieniin, kansalaislähtöisiin hankkeisiin. Tästä neuvotellaan parhaillaan Lapin liiton kanssa. Muiden rahoituslähteiden osuus on tällä hetkellä arvio (liite 10).

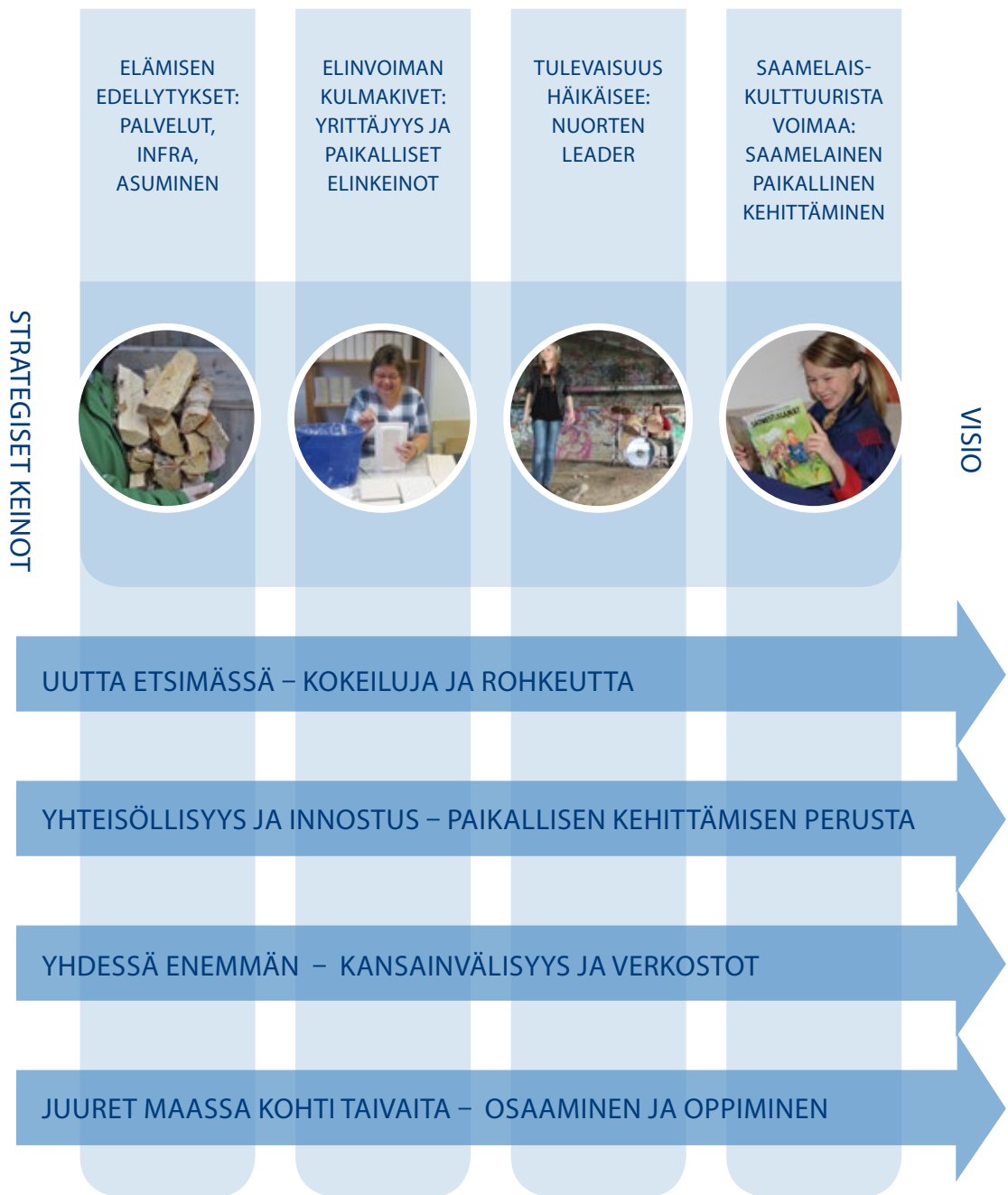
PLL ry:n rooli kussakin painopisteessä määräytyy verkostojen johtamisen ja paikallisen kehittämisen ydinajatuksen kautta. Keskeistä on, että verkostoja ei voi johtaa hierarkisesti määräämällä, vaan "houkuttelemalla": etsimällä kunkin toimijan omista tavoitteista ne, jotka ovat tämän strategian toteutumisen kannalta olennaisia, saattamalla yhteen toimijoita, joiden tavoitteet leikkaavat sekä voimavaraistamalla paikallisyhteisöjä niiden toteuttamiseen.

Koska yhdistys ei voi toteuttaa strategiaa yksin, vaan sen pitää "osallistaa" suuri joukko toimijoita mukaan, tarvitaan myös strategisia keinoja ja niiden kehittämistä. Nämä keinot kuvaavat strategian toteuttamisen edellytyksiä ja tapoja: strategiaa toteutetaan innostamalla ja innostamalla, yhteisöllisyyden lisäämisellä ja voimaannuttamalla, neuvomalla, uutta etsimällä, kokeilemalla ja hakemalla kokemuksia, ideoita ja ratkaisuja, lisäämällä alueen osaamispääomaa ja rakentamalla verkostoja joka tasolla, myös kansainvälisesti.

Strategian toteuttamiseksi ei riitä, että määritellään tavoitteeksi esim. toimivat palvelut ja toimenpiteiksi palveluyrittäjyyden lisääminen yritystuilla ja neuvonnalla. Tarvitaan myös keinoja, jolla ihmisiä kannustetaan osallistumaan palveluiden kehittämiseen, jolla saadaan uusia ideoita ja niiden toteuttamiseen sitoutuneita toimijoita, tarvitaan osaamista, uskoa ja rohkeutta. Myös näiden keinojen kehittämiselle on asetettu tavoitteet, määritelty keskeiset kehittämisen kohteet, toimijat, yhdistyksen rooli, avaintoimi ja suuntaa antavat rahoitussuhteet.

Toimintaryhmän rooli strategian keinojen kehittämisessä ja käytössä on keskeinen: sen tehtävänä on Leader -metodiin perustuvia keinoja käyttämällä ja niitä kehittämällä mahdollistaa tämän yhteisesti laaditun strategian toteuttaminen. Toisaalta, mitä enemmän Leader -toimintatapa saa muita toimijoita käyttämään ja kehittämään myös strategisia keinoja, sen varmemmin myös strategian painopisteiden tavoitteet toteutuvat.

PAINOPISTEET

7. STRATEGISET KEINOT

7.1. Uutta etsimässä – kokeiluja ja rohkeutta

Alueen jatkuva uusiutuminen, kehittyminen ja kilpailukyky tarvitsevat innovaatioita. Innovaatio on uusi tuote, palvelu tai toimintatapa, josta saadaan strategista hyötyä. Innovaatiot ovat myös innostunutta tekemistä. Innovaatioita tarvitaan joka taholla: kehittämisen tavoissa, palvelujen järjestämisessä, vetovoimaisuustekijöiden esiin nostamisessa, tuotteistamisessa ja markkinoinnissa, yhteistyömuodoissa ja -sisällöissä, yksittäisissä organisaatioissa, yrityksissä ja ennen kaikkea, ihmisissä. Alueen rauhoittava ja ajatuksille tilaa antava avara luontoympäristö ja "villi pohjoisuus" tarjoaa

innovaatioiden syntymiselle hyvät puitteet. Innovaatioympäristönä alue houkuttelee luovan työn tekijöitä alueelle ja uudet, erilaisia ajattelevat ihmiset lisäävät alueen mahdollisuuksia innovaatioihin. Innovaatioihin tarvitaan luovuutta, rohkeutta ajatella ja toimia uudella tavalla, itsensä likoon laittamista, iloa, kokeiluja ja epäonnistumistakin. Leader-ryhmä ottaa paikkansa kokeiluihin kannustajana, uuden etsijänä, kokeilijana ja niiden vakiinnuttajana sekä rohkeana totuttujen tapojen ja ajattelumallien tuulettajana seuraavasti:

TAVOITE:

Kokeiluihin kannustavan toimintakulttuurin ja ajattelumallin juurruttaminen, alueen luovuus ja innovatiivisuus sekä yrittämisen uskallus

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Kokeiluesimerkkien esiin nostaminen, idea- ja kokeilukilpailut, innovaatioleirit ja kokeilurahoitus
- Innovaatioiden tunnistamisen ja jalostamisen systematiikan kehittäminen opiskelija-, asiantuntija- ja yritys yhteistyönä hyödyntäen virtuaalisuutta.
- Luovan työn ja etätyön edistäminen infrastruktuurilla, HUB- ja residenssi tyyppisellä toiminnalla sekä osaamis pääoman houkuttelu aluemarkkinoinnilla
- Matalan kynnyksen yrittämisen kehittäminen osuuskunta-toimintaan pohjautuen
- Innovaatio-asiantuntijapalveluiden käytön edistäminen neuvonnalla ja tiedottamisella

KESKEISET YHTEISTYÖ-KUMPPANIT/ TOIMIJAT:

- Yrittäjät ja yrittäjäksi aikovat
- Oppilaitokset ja nuorisojärjestöt
- Yritysneuvontaverkostot, yrittäjäjärjestöt ja toimialojen asiantuntijat
- Kulttuuritoimijat, eri yhdistykset ja sosiaalisen median yhteisöt

PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Edistää teemaa päivittäisessä toiminnassaan jokaisessa omassa hankkeessa kannustaen henkilöstöä ja asiakkaita uuden etsintään ja kokeiluihin, toimii esimerkkinä omilla kokeiluillaan, toteuttaa kokeiluihin kannustavia teemahakuja ja rahoittaa ja etsii kokeiluille rahoitusta
- Järjestää idea- ja kokeilukilpailuja ja innovaatioleirejä, hakee ideoita alueen toimijoiden ja yrittäjien esittämiin tarpeisiin ja ohjaa niiden työstöä käyttäjien, opiskelijoiden, kehittäjien, tutkijoiden, "kylähullujen" ja "pellelottomien" muodostamassa virtuaalisessa innovaatioympäristössä ja oppilaitosyhteistyönä, seuloa ideoita ja "myy" ideoita kokeiltavaksi, rahoittaa kokeiluja ja levittää uusia ideoita toteutettaviksi innovaatioiksi.
- Kokeilukulttuurin matkasaarnaaja, verkostoija sekä paikallisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten kokemusten kerääjä ja välittäjä

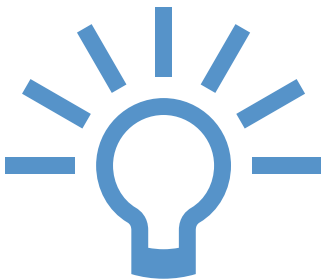

AVAINTOIMI:

kokeiluihin, innovaatioihin ja työn iloon pohjautuvan toimintatavan toteuttaminen PLL ry:n omassa toiminnassa.

IDEALAARI:

- Kylätalo-HUBit ja ideahautomot, kiertävät idea- ja testauspajat
- Toimijoiden törmäyttäminen: kootaan kyläläiset, kunnan virkamiehet, yrittäjät, eri järjestöjen ihmiset tai eri toimialojen yrittäjät toiminnalliseen ideointitilaisuuteen esim. soutuapahtumaan, talkoisiin tai kotailtaan
- Ideasta kokeiluun – kokeiluraha pankkien, kuntien, yrittäjäjärjestöjen jne. rahoittamana
- Pääkallonsäilytys: maksetaan sille, joka saa houkutteltua alueelle ja alueen kehittämiseen mukaan osaajia ja ideanikkareita
- Haastekampanjat toisen tekemisen, uuden kokeilun ja työn ilon puolesta
- Kehittäjä tai yrittäjä hakee ongelmaan ratkaisua innovoijista koostuvassa SOME -verkostossa ja opiskelijoiden työpajoissa sekä kilpailuissa. Ideoista seulotaan asiantuntijaverkostossa parhaat jalostettavaksi ongelman esittäjälle hyödyntäen neuvontapalveluja.

7.2. Yhteisöllisyys ja innostus – paikallisen kehittämisen perusta

Kylät ja yhteisöllisyys ovat keskeinen voimavara alueen kehittämiseksi. PLL ry on saanut erityisen hyvää palautetta aktivointityöstään kylien parissa. Strategiaprosessissa nousi esille myös muiden alueen yhteisöjen suuri merkitys alueen perustoiminnoissa ja niiden kehittämisessä: lasten ja nuorten harrastukset ja viihtyvyys, ikäihmisten turvallisuuden tunne, sosiaalinen kanssakäyminen ja lähimmäisen tuki, perinnetiedon säilyttäminen, kulttuuritoiminnot, tapahtumat jne. toimivat pitkälle vapaaehtoisvoimin. Myös paikallisseurakunnilla on suuri rooli alueen viihtyvyydessä ja hyvinvoinnissa. Strategiaprosessin yksi oivallus on, että nykyinen tiedottaminen ja toimintatavat eivät aina tavoita kaikkia strategialle tärkeitä toimijoita. Kehittämällä eri sidosryhmiä tavoitettavia ja osallistavia toimintatapoja, vahvis-

tamalla kaikkien sidosryhmien mahdollisuuksia toteuttaa strategiaa sekä laajentamalla toimintaryhmätyön verkostoja moninkertaistetaan käytettävissä olevat resurssit ja saadaan pitkävaikutteisia tuloksia ja sitoutuneisuutta.

Kyliä ja muiden järjestöjen aktiivisuuden pohjana on yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys luo tutkitusti hyvinvointia, viihtyvyyttä ja turvaa pitkien etäisyyksien alueella. Yhteisöllisyys on perusedellytys omaehtoisen kehittämisen onnistumiselle, koska se luo innostusta, rohkeutta ja osaamista kehittää omaa elinympäristöä ja sen vetovoimaisuutta myös elinkeinojen näkökulmasta. Myös yrittäjät tulee innostaa yhteisölliseen kehittämiseen: sillä paitsi sitoutetaan ja jaetaan elinkeinoelämän kehittämisen vastuuta, myös lisätään yrittäjien välistä luottamus pääomaa. PLL ry ottaa roolinsa alueen innostuksen ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa seuraavasti:

TAVOITE:

Uusien toimijoiden mukaan saaminen ja innostuksen roihin kasvattaminen, ihmisten oman vastuun lisääminen hyvinvoinnista ja elinympäristöstä sekä yhteisöllisyyden lisääminen elinkeinojen kehittämisessä

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

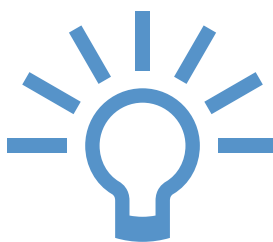
- Kyliä ja järjestöjen suunnitelmallinen kehittäminen, kyliä liiketoiminnallisuuden lisääminen ja kylätalojen toiminnan ja kylätoiminnan sisällön kehittäminen eri toimijoiden yhteistyönä tukemaan alueen palveluja, elinkeinoja ja yleistä elinvoimaa.
- Vapaaehtoistoimijoiden jaksamisen, innostuksen ja verkostoitumisen tukeminen ja lisääminen rakenteita, sopimuksellisuutta ja kannustavuutta kehittämällä.
- Alueelle muuttaneiden, loma-asukkaiden ja nuorten sitouttaminen kehittämis- ja vapaaehtoistyöhön uusilla toimintatavoilla
- Yrittämisen vastuun ja kuorman jakaminen ja resurssien ja osaamisen hyödyntäminen yhteisöllistä yrittämistä tukevalla neuvonnalla, ohjauksella ja täsmähankkeilla.
- Yritysten ja elinkeinoelämän yhteisöllisen kehittämisen lisääminen pienryhmäkohtaisilla koulutuksilla ja pienillä täsmähankkeilla

KESKEISET YHTEISTYÖ-KUMPPANIT/ TOIMIJAT:

- Kyläyhteisöt ja -yhdistykset sekä kyläneuvostot
- Muut yhdistykset, kuten metsästysseurat
- Kulttuuri- ja kotiseututoimijat
- Kunnat ja paikallisseurakunnat
- Yrittäjät ja yrittäjäksi aikovat
- Yrittäjäjärjestöt ja -verkostot

PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Osuuskuntaneuvoja ja osuuskuntateeman esillä pitäjä
- Kyläneuvostojen, kyliä liiketoiminnallisuuden ja strategisen kehittämisen aktivoija, neuvoja ja ohjaaja, verkostoja, ideoiden ja kokemusten välittäjä sekä yhteisöllisyyden kehittämisen välineiden ja mallien tarjoaja
- Yritysten teemallisten kehittäjäverkostojen kokoaja ja yritysryhmien täsmähankkeiden suunnittelun apu
- Teeman hankkeiden käynnistäjä, eri rahoitusmuotojen etsijä
- Kylätoimijoiden ja muiden järjestöjen ja toimijoiden verkostoja

IDEALAARI:

- Kyliä erikoistuminen, esim. vanhus-, irti oravanpyörästä-, lähityö-, bionalous-, kulttuurihistoria- ja porokylä sekä nuorten kylä
- Unelmakylää rakentamassa tai Poromiehelle morsian -tosi TV
- Luottamushenkilöiden kylän kehittäjäkoulutus ja kuukauden kylän kehittämis-tehtävä
- Vapaaehtoistyön sopimuksellisuusmallin kehittäminen: esim. kunta "ostaa" järjestöiltä tietyn määrän vapaaehtoistyötä ikäihmisten virkistystoimintaan tarjoamalla ilmaiset toimitilat tai virkistysmatkan vapaaehtoiselle
- Sosiaalisen median työkalujen hyödyntäminen nuorten, alueelle muuttavien ja sieltä muuttavien osallistumisessa alueen kehittämiseen ja verkostojen ylläpitoon
- Kirkonkyliä järjestöHUBit ja kylätalobussi kylille, jossa ei ole kylätaloo

AVAINTOIMI:

Leader -toiminnan ulottaminen koko alueen laajaan järjestökenttään, toimijoiden verkostoiminen ja kylätalojen toiminnallisuuden kehittäminen

7.3. Yhdessä enemmän – kansainvälisyys ja verkostot

Paikallinen kehittäminen globaalissa taloudessa tarvitsee alueelta ulos kurottamista ja kansainvälisyyttä, jotta paikallisuus ei käänny taantumukseksi ja jotta paikallisuuden hyödyt voidaan realisoida. Alueella voidaan nähdä kolme erityyppistä kansainvälistymisen muotoa Leader -metodin näkökulmasta: Leader -ryhmien Euroopan laajuiseen verkostoon perustuvaa kansainvälistä yhteistyötä, rajaseutuun liittyvää paikallista kansainvälistä yhteistyötä sekä yritysten toiminnan ja asiakkuuksien kansainvälistymistä.

Euroopan laajuista Leader -verkostoa voidaan käyttää paitsi alueen toimijoiden kansainvälistämisessä, myös käyttäjälähtöisyyden vahvistamiseksi alueen tuotteissa, nuorten osallistamiseksi, osaajien rekrytointiin sekä uusien ideoiden, menetelmien ja toimintatapojen löytämiseksi alueen uudistumiseksi. Sitä voidaan käyttää myös oppimisalustana yritys-

ten kansainväliselle toiminnalle. Barentsin alueen rikkaudet ja avautuvat uudet meriväylät luovat kasvua mm. Norjassa ja säteilevät erityisesti rajaseudulle lisääntyvää kysyntää, niin tuotteissa, kuin palveluissa ja asumisessa. Venäjän raja on valtava mahdollisuus: sieltä tulee alueelle yhä enemmän ostovoimaa yrittäjiä ja osaajia. Rajaseutuyhteistyön vahvistamiseksi PLL ry on jo ottanut ensi askeleet Leader -toimintatavan viemiseksi Venäjälle ja solminut kansalaistoimijatasoisen yhteistyösuhteita alueiden välillä.

Verkostojen ja yhteistyön merkitys nähdään alueella keskeisenä sekä yritysten, kuntien, että yhdistysten ja kylien tasolla. Koska verkoston jäsenet ovat tasavertaisia toimijoita, joiden keskinäinen suhde on jatkuvassa uudelleenmäärittelyssä, verkostoa ei voi johtaa perinteisesti, vaan pikemminkin luottamukseen, yhteisiin intresseihin ja "houkutteluun" perustuen.

TAVOITE:

Yhteistyön ja verkostoitumisen kulttuurin vahvistaminen, kansainvälisyyden lisääminen ja rajaseutujen taloudellisen aktiivisuuden sekä yritys- ja kansalaistason vuorovaikutuksen lisääminen

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Yritysten KV-osaamisen lisääminen täsmäkoulutuksilla ja yrittäjäröyhmän tarpeisiin räätälöidyillä tutustumis- ja verkostoitumismatkoilla.
- Yritysverkostojen rakentamisen ja johtamisen osaamisen lisääminen täsmäkoulutuksilla – ja sparrauksella; sparraajana alueen verkosto- ja KV-konkarit
- Venäjän ja Norjan yrittäjä – ja kansalaistason rajaseutuyhteistyön vahvistaminen kansainvälisillä teemallisilla yhteistyöhankkeilla
- Venäjän rajaseudun kehittämisen edistäminen, luotettavien kontaktien hankkiminen ja kulttuurituntemuksen lisääminen yhteistyön pohjaksi viemällä Leader -metodia Venäjälle
- Nuorten aktivoiminen ja sitouttaminen alueeseen kansainvälisen nuorisotoiminnan avulla

KESKEISET TOIMIJAT:

- Yrittäjät ja yrittäjäjärjestöt
- Suomi-Venäjä-seurat ja muut Venäjä-toimijat
- Rajaseutujen kylät ja kunnat
- Sosiaalisen median toimijat
- Oppilaitokset ja nuorisojärjestöt
- Yritysneuvontaverkosto ja yritysten asiantuntijapalvelut
- Euroopan laajuinen Leader -verkosto
- Alueen verkosto- ja KV-"konkarit"

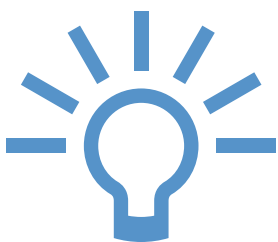
PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Teeman strateginen edistäjä ja pienten paikallisten verkostohankkeiden kokoaja ja käynnistäjä
- Paikallisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten kokemusten kerääjä Leader -verkoston avulla ja niiden välittäjä alueelle
- Verkosto- ja kv- "konkareiden" etsijä ja välittäjä, asiantuntijuuden välittäjä
- Kansainvälisten kumppaneiden etsintä Leader -verkostosta
- Paikallisen kansalaislähtöisen kehittämisen toimintamallin viejä Venäjän lähialueille

AVAINTOIMI:

Yritysverkostojen rakentaminen, kehittäminen ja verkosto-osaamisen lisääminen

IDEALAARI:

- Leader -toimintatavan vieminen Norjaan hyödyntäen Utsjoen ja Inarin kuntien osaamista ja Lapin Leader -ryhmien yhteistyötä.
- Leader -toimintatavan sisällyttäminen ENI-hankkeisiin
- Venäjä ja Norja -mentorit yrityksille
- Työvoiman rekrytointiyhteistyö EU-maista esim. Virosta osaamispulasta kärsiville aloille perustuen toimintaryhmien aluetuntemukseen
- Alueen venäjän kielen taidon lisääminen ja venäläisten suomen kielen taidon lisääminen kansainvälisillä järjestöyhteistyöllä toteutettavilla kulttuuri- ja kielileireillä sekä -kylvyillä.

7.4. Juuret maassa kohti taivaita – osaaminen ja oppiminen

Strategian valmisteluprosessista on noussut esiin tarve kasvat-
taa alueen osaamista kaikissa strategian keinoissa ja painopis-
teissä. Erityisesti innovaatioissa, verkostoissa ja yhteistyössä,
osuuskuntatoiminnassa, yrittäjyydessä ja markkinoinnissa
sekä uusien teknologisten sovellusten, internetin uusien mah-
dollisuuksien ja sosiaalisen median hyödyntämisessä osaa-
minen korostuu. Tätä osaamista ja oppimista kehitetään eri
välineitä ja menetelmiä monipuolisesti hyödyntävällä vies-
tinnällä (liite 12), koulutuksella, neuvonnalla ja coaching -toi-
minnalla yhteistyössä alueen yritysneuvontaverkoston sekä
neuvontayritysten kanssa. Tekemällä yhteistyötä maakunnan
ja laajemmin koko Suomen osaamis- ja innovaatioverkostojen
sekä oppilaitosten kanssa saadaan osaamiseen uusinta tietoa,
kokemusta ja verkostoja ja saadaan etäiseltä näyttäytyvä inno-
vaatio- ja osaamisverkostojen toiminta osaksi alueen ruohon-
juuritason kehittämistyötä. Yksi keino aluetason osaamisen
lisäämiseen on uudet asukkaat, yrittäjät ja alueelta poismuut-
taneet tai alueelle muutoin sidoksissa olevat henkilöt. Heidän
kauttaan saadaan myös raikasta näkemystä alueen kehittämi-
seen ja potentiaalisia ideoita innovaatioprosesseihin. Myös
kehittämistoiminnan viestintä on olennainen osa alueen ja
alueesta oppimista.

Jotta yhdistys voi ottaa paikkansa alueen kehittämisessä stra-
tegian mukaisesti, tulee sen oma osaaminen olla vahvaa ja
jatkuvasti alueen tarpeisiin uudistuvaa. Alueen kehittämistar-
peiden muutosten seuranta, ennakointi ja niihin reagoiminen,
strategian priorisointi, johdonmukainen ja systemaattinen to-
teuttaminen sekä toiminnan uudistaminen tarvitsee jatkuvaa
oppimista sekä alueesta, että kehittämisen keinoista. Tämän
pohjaksi on kehitetty hallituksen vuosikellomalli ja toiminnan
arviointisuunnitelma mittaustapoineen ja mittaristoineen. Nii-
hin sisältyy strategian tulosten ja vaikutusten systemaattinen
mittaaminen ja toiminnan itsearviointi, vuosisuunnittelu ja
toiminnan priorisointi, hallituksen ja henkilöstön osaamisen
ylläpito ja osaamisen ja toiminnan jatkuva kehittäminen. Toi-
minnan ja tulosten arvioinnissa ja kehittämisessä hyödynne-
tään yhteistyötä Lapin korkeakoulukonsernin kanssa: arvioin-
tiin kytketään opinnäytetyö- ja harjoittelupaikkatoiminta ja
sitä kautta tutkijatasen osaaminen. Näin kytketään myös nuori-
a alueen kehittämiseen ja tuodaan korkeakouluhiin työelä-
mälähtöisyyttä (liite 3). Osaamisen kehittämisen ”sivutuotte-
na” tavoitellaan yhteistyön ja sosiaalisen pääoman lisäämistä
yhteisten oppimisprosessien seurauksena.

TAVOITE:

Alueen toimijoiden ja kehittäjien osaamisen vahvistaminen
sekä osaamis- ja innovaatioverkostojen jalkauttaminen
alueelle tukemaan strategian toteutusta

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Viestinnän tehostaminen Leader -työstä ja kehittämisen välineistä
- Lähellä olevan matalan kynnyksen koulutuksen, neuvonnan ja sparrauksen tarjoaminen hanketyöhön ja yritys- ja innovaatiotoimintaan, yritysasiantuntijapalveluiden tuotteistaminen ja saatavuuden parantaminen
- Nuorten tutustuttaminen ja sitouttaminen paikalliseen kehittämiseen esim. harjoittelu-
jaksoilla ja opinnäytetyötoiminnalla yhteistyössä oppilaitosten kanssa
- Mentorointi-, vertaistuki- ja benchmarking -toiminnan kehittäminen yrittäjäjärjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa
- Verkostoitumiskoulutukset ja -tapahtumat ja verkostojohtajuuden koulutus sekä koulutuksen käyneiden ja alan osaajien sitominen alueen verkostojen kehittämiseen
- Oppimissuunnitelman rakentaminen rahoitettavien kehittämishankkeiden sisälle
- Verkko- ja some -työvälineiden käytön lisääminen kehittämisessä erityisesti nuorten osaamista hyödyntäen - tekemällä oppiminen

KESKEISET TOIMIJAT:

- Leader- yhdistyksen hallitus ja henkilöstö
- Alueen ja maakunnan oppilaitokset
- SYP-verkoston toimijat, yritysasiantuntijat
- Yrittäjäjärjestöt ja konkariyrittäjät
- Lappilaiset kylät ry, kylien neuvostot
- Verkko- ja some -asiantuntijat, nuoret
- Hanketoimijat
- Innovaatio- ja osaamisverkostojen toimijat
- ELY-keskus, MAVI

PLL RY:N ROOLI:

- Matalan kynnyksen yritys-, hanke- ja innovaatiotoiminnan neuvonnan, koulutuksen ja sparrauksen järjestäminen verkostoyhteistyössä, ohjaus asiantuntijapalveluihin, innovaatio- ja osaamisverkostojen jalkauttamisen edistäjä
- Osuuskuntaneuvonnan ja -koulutuksen järjestäminen
- Verkko- ja some -välineiden käyttö kehittämisessä, tekemällä oppiminen ja osaamisen levittäminen
- Mentorointi-, vertaistuki- ja benchmarking -toiminnan kehittämisen moottori
- Edellyttää hankkeilta oppimisenäkökulmaa
- Seuraa ja ennakoii alueen paikallisen kehittämisen vaikuttavuutta, tuloksia, tarpeiden muutoksia, osaamistarpeita ja koordinoi niihin vastaamista strategian joustavalla toteutuksella

AVAINTOIMI:

Alueen tarpeiden monitorointi ja ennakointi, kehittämistyön tulosten arviointi, Leader -ryhmän toiminnan, tulosten ja laadun jatkuva kehittäminen, osaamis- ja innovaatioverkostojen toiminnan ulottaminen maaseudulle

8. KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET

8.1. Elämisen edellytykset: palvelut, infra, asuminen

Palvelujen saatavuus ja toimiva perusinfra ovat harvaan asutuilla alueilla kynnyskysymys alueen viihtyvyyden, vetovoimaisuuden, asumisen ja alueella yrittämisen kannalta. Samalla uudenlaiset työt ja työn tekemisen muodot, erityisesti kotiin tuotavat palvelut ja tietoliikennepalvelut muodostavat valtavan mahdollisuuden uusille työtilaisuuksille. Toimivat palvelut "vauvasta vaariin" ja infra ovat kylien valtti saada uusia asukkaita. Uudella tapaa organisoituna nämä uudet työtilaisuudet lisäävät työelämän joustoja ja parantavat työn, perheen ja vapaa-ajan yhteensovittamista, lisäävät työviihtyvyyttä ja työuraa sekä lisäävät asuinviihtyvyyttä ja vetovoimaa työntekijöiden kannalta.

Ikäihmisten määrä tulee kasvamaan ja julkisten resurssien puute ja laitoshoidon kalleus pakottaa miettimään kotona asumisen tukemista, ennalta ehkäisevien palveluiden kehittämistä ja omahoitoa. Väestön ikääntyessä ja työikäisten määrän vähentyessä kuntien on selvitettävä, mitä palveluja niiden tulee hoitaa omana työnä ja mitä voidaan järjestää uudella tavalla (Kuntaliitto, Huovinen 2010: Pienyrittäjät kuntapalvelujen tuottajina -loppuraportti). Harvaan asutuilla alueilla pitkät välimatkat kuntakeskuksesta kyliin syövät kotiin vietävien palvelujen tehokkuutta ja yhden kylän kysyntä ei taas ole riittävä kylän omalle työntekijälle. Lisäksi alaa vaivaa terveydenhuoltoalan ammattilaisten uupuminen ja pako alalta.

Pohjoisimman Lapin Leader ry on aloittanut palveluiden uudelleenjärjestämisen toimintamallien kehittämisen mallilla,

TAVOITE:

Kylissä asumisen ja yrittämisen edellytysten turvaaminen, alueen asukkaiden hyvinvointi, toimivat ja varmat tietoliikenneyhteydet, viihtyisä ja houkutteleva asuinympäristö ja uudet asukkaat

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Palvelujen uudelleen organisointi ja uudet palvelut, työn hajauttaminen lähelle tekijää ja tarvitsijaa, palveluyrittäjyyden ja -osaamisen edistäminen
- Aktiivinen ikääntyminen voimavaraksi: organisoidun vapaaehtoistyön kehittäminen ja joustavien, myös ikäihmisille sopivien, vapaaehtoisuuteen perustuvien palkkatyön tekemisen muotojen lisääminen alueen palveluiden turvaamiseksi
- Valokuituverkon kattavuuden edistäminen sekä palveluteknologia ja verkko-osaaminen
- Hyvinvointia ja alueen viihtyvyyttä tukeva infra ja yhteisöllinen maiseman- ja ympäristöhoito
- Kylien rakennuspaikkojen, tilojen ja asuntojen saannin turvaaminen ja yhteisöllinen asukasmarkkinointi ja -rekrytointi

KESKEISET TOIMIJAT/ YHTEISTYÖKUMPPANIT:

- Kyläyhteisöt ja yhdistykset
- Eläkeläisjärjestöt, sosiaali- ja terveysjärjestöt
- Lapsi-, nuoriso- ja liikuntajärjestöt
- Kunnat, seurakunnat
- Teknologiyhtykset
- Yrittäjät ja yrittäjäksi aikovat
- Kunnat ja muut palvelutuottajat

PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Teeman strateginen edistäjä, verkostoija, mallien ja kokemusten kerääjä ja välittäjä alueelle sekä eri rahoitusmuotojen etsijä
- Välittäjäorganisaatiomallin ja alueelle sopivien kylälähtöisten palvelumallien sekä perhehoidon kehittäjäkumppani, testaaja ja levittäjä
- Virtuaalisten lähipalveluiden, yrittäjyyden ja yhteisöllisyyteen pohjautuvien palvelujen matkasaarnaaja, kokeilija ja kokeilujen mahdollistaja
- Palveluyrittäjyyden ensivaiheen yritysneuvoja ja yhteiskunnallisen ja yhteisöllisen yrittämisen neuvoja
- Kuituverkon edistäjä ja kyläverkkohankkeiden kokoaja
- Yhteisöllisen ympäristön- ja maisemanhoidon neuvoja

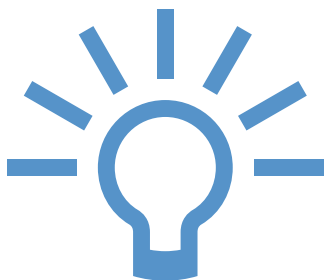

AVAINTOIMI:

Kannustaminen uusien palvelumallien ja palvelujen kokeiluun sekä kehittämiseen

IDEALAARI:

- Vanhukset ja lapset samassa päivätoiminnassa kylätalolla
- Palvelubussit sirkushuveilla: palveluauto, jossa julkisten palveluiden lisäksi tarjolla nuorille pelejä, ikäihmisille käsitöitä jne.
- Ikäihmisten itsenäinen yhteisöasuminen, "mummokommuunit", perhehoitokylä
- Kylätalot etätökeskuksina, alueen osajien markkinointi etätöntyöntekijöiksi alueelta käsin, luovan työn tekijöiden houkuttelu alueelle etätöihin
- MARTTI-personoitu hyvinvointi- ja yhteisökäyttöliittymä
- Posti-, kauppa-, ateria- ja atk-tukipalveluiden yhdistäminen reittivuorona ajavaksi kyläpalveluautoksi
- Kylien rauhanomaiset, positiiviset, omatoimisuuden suuntaavat "vallankumoukset" mallina Ruotsin Röstänga Tillsammans

jossa osuuskunta toimii kylien palveluiden ja sirpaleisten työtilaisuuksien välittäjäorganisaationa ja raskaat lupaehdot täyttävänä toiminta-alustana: näin kylissä asuvat ammattilaiset voivat tehdä kotikylällään töitä yrittäjämaisesti, työntekijät itse valiten ja kunnalla, asiakkailta ja omaisilla on paikka, josta hankkia laadukkaita koti- ja hoivapalveluja. Tätä ja muita kylien työllisyyttä lisääviä, joustavia palvelumalleja alueella tulee kehittää. Myös omaishoito, ikäihmisten perhehoito, palveluneuvontatoiminta ja vapaaehtoistyön kehittäminen ja koordinointi sekä vanhuustalous eli ikääntyvien aktiivinen osallistuminen yhteiskuntaan nähdään mahdollisuuksina. Uusia toimintamalleja tukemaan tulee kehittää myös virtuaalisia lähipalveluja sekä teknisavusteista ennaltaehkäisevää omahoitoa.

Alueella asumisen edellytys on myös perusinfrastruktuuri: valokuitupohjainen laajakaista, rakennuspaikat, tilat ja

asuin- ja yritys kiinteistöt. Näiden puute on keskeinen kylien kehittämisen este. Myös yleinen asuinviihtyvyys: monikäyttöiset liikunta-, virkistys-, kulttuuri- ja leikkipaikat, hyvin hoidettu ympäristö ja maisema sekä kulttuurimahdollisuudet, ovat tärkeä osa kokonaisvaltaista hyvinvointia ja turvallisuutta ja edellytys uusien asukkaiden saamiselle. Alueen vahvaa talkooperinnettä ylläpidetään ja kasvatetaan edelleen alueen elämisen edellytysten turvaamisessa ja kehittämisessä.

8.2. Elinvoiman kulmakivet: yrittäjyys ja paikalliset elinkeinot

Monipuolinen yritystoiminta on elinvoimaisen alueen kehittämisen moottori. Kunnat ovat avainasemassa alueen yritystoiminnan ja kasvun edellytysten luomisessa mm. kaavoituksella, julkisella infralla, omilla hankinnoillaan, päätöksenteon yritysmyönteisyydellä, neuvonnalla ja kunnan

TAVOITE:

Monipuolinen, osaava ja kehittyvä sekä verkostoitunut yrittäjyys, yritystoiminnan kasvun edellytykset ja uudet avaukset, uuden yrittäjyyden ja tuotteiden kehittäminen.
60 uutta yritystä ja 100 työpaikkaa.

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Mikroyritysten laadukkaan paikallisen matalan kynnyksen lähineuvonnan järjestämisen uudet toimintamuodot
- Yritysten yhteistyöverkostojen luominen ja kehittäminen
- Ideasta innovaatioksi-polkujen ja innovatiivisten yritysten tukeminen
- Osaavan työvoiman saanti ja rekrytointiyhteistyö, yrittäjien houkuttelu, monitoimijuus ja etäyrittäjyys
- Matalan kynnyksen yrittäjyys, osuustoiminnallisuus, yhteiskunnallinen ja yhteisöllinen yrittäminen
- Asiantuntijapalveluiden käytön lisääminen
- Paikalliset elinkeinot: luonto- ja alkutuotantopohjaiset elinkeinot, matkailu, luovat alat ja palvelut

KESKEISET TOIMIJA:

- Yrittäjät ja yrittäjäksi aikovat
- Yrittäjäjärjestöt ja yritysverkostot
- Yritysten asiantuntijapalvelut, yritysneuvontaverkostot
- Oppilaitokset
- Kunnat, elinkeino-yhtiöt
- Toimialakohtaiset organisaatiot

PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Teeman strateginen edistäjä ja hankkeiden käynnistäjä, eri rahoitusmuotojen etsijä
- Alkavan yrityksen ja mikroyrityksen kehittämisen ensikontakti ja lähituki
- Matalan kynnyksen lähineuvoja, rinnalla kulkija
- Osuuskuntaneuvoja, monitoimijuusmallin edistäjä
- Kehittämiseen kannustaja, kehittäjäverkoston "sisäänheittäjä"
- Verkostojen rakentaja, käynnistäjä ja kumppani

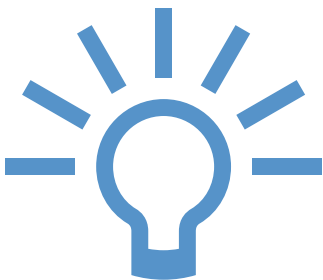

AVAINTOIMI:

Mikroyritysten laadukkaan paikallisen matalan kynnyksen lähineuvonnan järjestäminen ja asiantuntijapalveluiden käytön lisääminen

IDEALAARI:

- Jalostuspalvelu-auto luonnontuotteille, luoville aloille
- "Rauha"-matkailun tuotteistaminen: metsämeditaatiopakettit, puunhalausmatkat
- Paikallisoppaiden ja tarinaoppaiden koulutus ja järjestäytyminen
- Osallistavat käsityö- ja taide-elämykset
- Kummiporotoiminta kaupunkilaisille, porogreencare
- Paikalliseen elämänmenoon tutustuminen ja osallistuminen
- "Korpimatkailu" – tervetuloa hiivatin korpeen susirajan taakse
- Paikallisiin sijoittavan sijoitusrahastotoiminnan kehittäminen
- Pop up -toiminta yrittäjyyden kokeilualustana uusilla toimialoilla (luonnontuotteet, käsityöt)
- Kylätalojen tuoteideapajat, "hillokurssista" kipinä yhdessä yrittämiseen
- Lähiruoka-auto maalta keskuksiin

elinkeinopoliittikkaa tukevilla hankkeilla. Strategian valinnat täydentävät kuntien toimenpiteitä kehittämällä uusia toimintatapoja, aktivoiden alueen ihmisiä kehittämistyöhön ja toimien yrittäjien ja yrittäjyyttä vasta ideoivien parissa matalan kynnyksen periaatteella.

Alueen vahva ja kasvava kaivostoiminta, Barentsin alueen miljardihankkeet sekä koillisväylän avautuminen ja mahdolliset uudet rautatieyhteydet alueelle tulevat lisäämään taloudellista toimeliaisuutta alueella merkittävästi. Paikallisella tasolla on kaikin keinoin edistettävä tämän lisääntyvän taloudellisen aktiivisuuden generoimaa paikallista pienyritystoimintaa ja paikallisia tarpeita hyödyttävää vaikutusta.

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan yleisten edellytysten edistämiseksi verkostoidaan yrityksiä ja annetaan neuvontaa, koulutusta ja yritysrahoitusta toimialoista riippumatta. Paikallisten elinkeinojen edistämiseksi on tehty valintoja siitä, mihin erityisesti panostetaan yrityskehittämiseen rahoitusta. Näille kärkitoimialoille suunnataan myös panokset elinkeinojen yleisessä kehittämisrahoituksessa.

8.2.1. Paikallinen biotalous: poro, lähiruoka, luonnontuotteet ja bioenergia

Biotalous tarkoittaa kaikkia uusiutuvia luonnonvaroja tuottavaa, käyttävää, jalostavaa ja markkinoivaa tuotantoa sekä uusiutuvista luonnonvaroista valmistettujen tuotteiden kuitusta. Biotalous pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään talouskehitystä ja luomaan uusia työpaikkoja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Sodankylä toimii valtakunnallisen biotalousstrategian vihreän talouden toimintamallin kokeilualueena. Leader-ryhmä on tässä työssä tiiviisti mukana tarjoten työhön paikallis- ja kylätuntemuksen, innostamisen ja osallistaminen pedagogiikan sekä omat verkostonsa ja kokemuksensa ruohonjuuritason työstä.

Leader-toiminnan näkökulmasta biotalous kytkeytyy voimakkaasti alueen kestävään, yhteisölliseen porotalouteen, vahvasta maataloudesta kumpuavaan lähiruokaan sekä luonnon raaka-aineisiin pohjautuvaan luonnontuotelaan ja bioenergiaan. Strategialla edistetään yleisesti koko biotalouden tuotantoketjujen toimivuutta paikallisesta näkökulmasta, biotalouden monitoimijuuksilla, jossa tulonlähteet koostuvat monista biotalouden ja laajemmin vihreän talouden osista, yrittäjyyttä ja yhteistyötä sekä alan kiinnostavuutta.

Porotalous on alueella vahva elinkeino, joka hyödyntää optimaalisesti alueen uusiutuvia luonnonvaroja ja paikkariippuvaisena tarjoaa työtä myös sivukyliin. Tulevaisuudessa avainasemassa onkin elinkeinon uudistuminen siten, että työhön löytyy jatkajia ja elinkeino on kulttuurisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä pohjalla. Leader-toimintatavalla pureudutaan erityisesti:

- Elinkeinojen yhteistyöhön ja elinkeinonharjoittajien innostamiseen poron kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen

- Poron hyödyntämiseen lihajalosteista karvakenkiin, design luu- ja nahkatuotteisiin, lemmikkieläinten ruokintaan sekä poromatkailuun
- Uusiin, teknologiaa ja rajaseutuyhteistyötä hyödyntäviin avauksiin porotalouden kannattavuuden parantamiseksi ja nuorten kiinnostuksen lisäämiseksi
- Nuorten innostamiseen elinkeinon pariin ”katu-uskottavan” poronhoitajaidentiteetin vahvistamisella, imago- ja markkinointityöllä ja kansainvälisellä nuorisotoiminnalla sekä harjoittelu- ja opinnäytetyötoiminnalla

Alueen puhdas ympäristö – ja matkailu tarjoaa maataloudelle ja luonnon raaka-aineille hyvät edellytykset paikallista työtä tuovan ja alueen imagoa nostavan lähiruuan käytön lisäämiselle. Tässä veturina ovat julkinen sektori ja alueen matkailukeskukset. Lähiruuan tuotantoa ja käyttöä lisätään mm. seuraavasti:

- Korostamalla lähiruuan aluetaloudellisia ja imagollisia vaikutuksia, lisäämällä julkisten organisaatioiden ja matkailuyritysten tahtotilaa ja osaamista lähiruuan käytön suhteen sekä edistämällä lähiruuan kokeiluja
- Muodostamalla lähiruuan tuottaja-jalostaja-toimittajaverkostoja ja osto- ja käyttäjäverkostoja sekä kehittämällä logistiikkaketjuja ja markkinointia

Alueella on runsaat metsävarat luonnon raaka-aineeseen, joiden varaan voidaan rakentaa muuta yritystoimintaa täydentävää pienyrittäjyyttä. Metsä voidaan myydä moneen kertaan: paitsi perinteisen puuraaka-aineen lähteenä, elämyksenä ja kokemuksena, myös bioenergiana ja luonnon tuotteina. Arktisuus nostaa merkittävästi lääke- ja terveysvaikutteisten raaka-aineiden pitoisuuksia, mikä kääntää katseet alueellemme. Luonnontuotteiden ja bioenergian osalta strategiassa keskitytään:

- Yrittäjyyden kynnyksen madaltamiseen kokeiluilla, tiedotuksella, täsmäkoulutuksilla ja neuvonnalla, Pop up- yrittäjyydellä sekä verkostoyhteistyöllä ja osuuskuntatoiminnalla
- Kiinnostuksen herättämiseen alueen monipuolisia luonnon raaka-aineita kohtaan erityisesti lasten ja nuorten parissa tapahtuvalla yrittäjyyskasvatuksella ja oppilaitosyhteistyöllä, esimerkiksi luonnontuotelaan integroimisella kotitalousopetukseen, TET- toiminnalla ja alan esittelykampanjoilla
- Luonnon raaka-aineiden talteenoton kehittämiseen sekä kulttuurisesti kestävä poimijakulttuurin luomiseen marjanostajien ja kylien yhteistyönä
- Lämpöyrittäjyyden edistämiseen ja monialayrittäjyyteen: esim. yritykset, jotka tuottavat kylään hakelämpöpöä osana muuta yrittäjyyttä ja osuuskuntapohjainen lämpöyrittäjyys
- Kylien bioenergiaratkaisuihin ja paikallisiin bioenergiakokeiluihin (esimerkkinä Tanskan Samsøn malli)

8.2.2. Matkailu ja elämykset

Alueen vahva matkailu pohjautuu pohjoisen tarjoamiin aitoihin elämyksiin aidossa ympäristössä sekä ainutlaatui- seen luontoon ja toimivaan infraan. Alueella on vahvoja ja kehittyviä matkailukeskuksia ja keskittymiä, jotka toimivat kehittymisen vatureina sekä pienempiä, kehittyviä matkai- lukohteita. Kehittämissstrategian panostuksia kohdennetaan paitsi näiden vipuvaikutuksen ulottamiseen erityisesti mi- kroyrityksiin ja yritysten verkostoihin, myös kulttuurikohteiden ja -tapahtumien sekä kylä- ja luontokohteiden omaan vetovoimaan. Panoksia suunnataan erityisesti elinkeinoelä- män toimintaedellytysten ja yritysten kehittämiseen. Kes- keiset paikallisen kehittämisen kohteet ovat:

- Alueen ainutlaatuisuustekijöihin ja aidosti erilaiseen paikalliskulttuuriin pohjautuva vetovoima ja matkai- lutuotteet
- Luonto-, vesistö-, kulttuuri-, poro- ja kylämatkailuyrit- täjyys
- Käyttäjälähtöisten tuotteiden, tunnettuuden ja mark- kinoinnin sekä yhteistyöverkostojen kehittäminen
- Paikallisten käsityöntekijöiden, taiteilijoiden ja perinnetaitajien sekä tarinankertojien sitominen matkailuun
- Hyvinvoinnin, hiljaisuuden ja leppoistamisen tuotteistaminen ja luonnontuotteisiin perustuvat elämykset
- Eri kansainväliset matkailijaryhmät huomioiva kulttuurituntemus ja siihen perustuvat tuotteet esim. venäjä-osaaminen ja tarpeiden tunnistaminen, in- formaation saatavuus, ostosmatkailun kehittäminen ja konseptointi, juhlapyhien teemalliset tapahtumat, lapset
- Kulttuuriympäristöjen ja yhteisöllisten tapahtumien kehittäminen
- Matkailuympäristön viihtyvyys

8.2.3. Luovat alat

Alueella on vahvaa käsityöperinnettä, mutta se on harvoin muodostunut yrittäjyydeksi. Toisaalta käsityöperinne on katoamassa tekijöiden ikääntyessä. Käsitöiden harrastajien annetaan harrastaa rauhassa, jotta perinne säilyisi, patista- matta yritystoimintaan, mutta tuodaan esille uusia mah- dollisuuksia alan yrittäjyyteen erityisesti nuorille ja haetaan harrastajista potentiaalisia yrittäjiä sekä kehitetään yhteis- työtä. Muista luovista aloista potentiaalisia mahdollisuuksia tarjoaa media- ja elokuva-ala, taide, musiikki, muotoilu, markkinointiviestintä ja kulttuuri sekä muu esittävä taide. Nämä ovat voimavara sekä yrittäjyydelle, alueen imagolle ja näkyvyydelle että matkailutuotteille. Keskeiset paikalli- sen kehittämisen kohteet ovat:

- Tuottaja- ja jakeluverkostojen luominen
- Luovien alojen yrittäjien erikoistuminen verkostojen osana
- Huipputuotteiden esiin nostaminen ja kehittäminen, esim. puusepät
- Paikallisten tukiverkostojen vahvistaminen ja paikal- lisen luovien alojen neuvontatoiminnan tehostami- nen.
- Yhteiset markkinapaikat – ja väylät, luovien alojen toimijoiden tapahtumayhteistyö
- Oppilaitosyhteistyö ja kansainvälinen yhteistyö
- Paikallisen ja perinteisen käsityön, muotoilun ja musiikin osaamisen ja tunnettuuden vahvistaminen osana alueen elinkeinoja

8.3. Tulevaisuus häikäisee – Nuorten Leader

Nuorten sitoutumista alueeseen ja oma-aloitteista osallistumista kotiseutunsa kehittämiseen pidetään tärkeänä. Nuorten osallistumista edistetään aktiivisella yhteistyöllä nuorisotoimijoiden kanssa, sitomalla nuoria yhdistystoimintaan ja kehittämishankkeisiin sekä Young Leader -toimintamallilla. Siinä annetaan nuorten ryhmille pientä, helppoa, byrokraatiavapaata siemenrahaa oman ryhmän projekteihin,

jotka parantavat viihtyvyyttä, harrastusmahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä sekä lisäävät osallistumisen ja onnistumisen kokemuksia. Strategialla myös panostetaan nuorten positiivisiin paikkakokemuksiin, osallisuuteen ja harrastusmahdollisuuksiin, työelämän kokeiluihin, innostetaan nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan omaan ympäristöön sekä annetaan nuorille positiivisia kokemuksia ja näkymiä alueen työ- ja elinkeinomahdollisuuksista.

TAVOITE:

Nuorten osallisuuden ja toiminnallisen demokratian lisääminen, nuorten kotiseutuidentiteetin vahvistaminen sekä alueella elämisen, yrittämisen ja viihtymisen mahdollisuuksien kirkastaminen

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Kotiseutuidentiteetin vahvistaminen ja positiivisten paikkakokemusten lisääminen
- Osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemusten tarjoaminen, nuorten osallistaminen paikalliseen yhdistys- ja kehittämistyöhön, kyläsuunnitteluun mm. oppilaitos- ja opinnäytetyöyhteistyöllä ja sosiaalisen median ja web:n uusien työkalujen avulla
- Nuorten viihtyvyyden ja aluesidonnaisten harrastusmahdollisuuksien parantaminen
- Alueen paikallisiin elinkeinoihin pohjautuva toiminnallinen yrittäjyyskasvatus
- Uudet toimintatavat nuorten harjoittelu- ja työpaikoissa omissa kylässä.
- Nuoret alueen some-oppaina ja kansainvälisinä toimijoina

KESKEISET TOIMIJAT:

- Nuorisojärjestöt ja -toimijat
- MLL
- Oppilaitokset
- Kyläyhteisöt
- Nuorten työpajat
- Yritykset ja yrittäjäjärjestöt
- Kunnat (tai kuntien sivistystoimi)
- Kansalaisopistot

PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Teeman strateginen edistäjä, hankkeiden käynnistäjä, eri rahoitusmuotojen etsijä
- Nuorten osallistaja alueen strategian mukaiseen kehittämiseen, Young Leader -toiminnan organisointi ja kehittäminen
- Paikallisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten kokemusten kerääjä ja välittäjä
- Kansainvälisten kumppaneiden etsijä ja toimijoiden törmäyttävä verkostoija

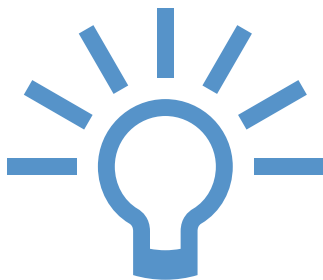

AVAINTOIMI:

Nuorten osallistaminen strategian mukaiseen kehittämiseen ja alueen toimintoihin, Young Leader -toiminta

IDEALAARI:

- Paikallisen kehittämisen peli, simvillage – unelmakyläpeli
- Kansainvälinen nuorisovaihto ja työharjoittelu alueelta Leader -verkoston avulla ja oppilaitos- ja yritys yhteistyönä, tukinuorien rekrytointi alueelle tuleville nuorille
- Järjestetään nuorille pienimuotoiseen yhteiseen kehittämiseen ja pro -yritystoimintaan liittyviä vuorovaikutteisia kilpailuja, jossa nuoret itse pääsevät äänestämään voittajat sosiaalista mediaa hyödyntäen
- Alueen osallistuminen Pop Up -ravintolapäivään paikallisilla tuotteilla
- Kylän historiasta nuorten teatteritoimintaa, nuoret mukaan kylien teatteritoimintaan

8.4. Saamelaiskulttuurista voimaa – saamelainen paikallinen kehittäminen

Saamelaiset kohderyhmänä tarvitsevat erityishuomion strategiassa samoin kun nuoretkin, jotta paikallinen kehittäminen kohtaa kohderyhmän ja sen tarpeet. Kyse on paitsi Euroopan ainoan alkuperäiskansan tarpeisiin vastaavasta kehittämisestä, myös laajemmista vipuvaikutuksista: saamelaisuus toimii saamelaisten kotiseutualueen vetovoimatekijänä, joka tuo elinvoimaa ja kasvua. Saamelaisuus voi myös houkutella uusia asukkaita alueelle. Kehittämisen on oltava kulttuurisesti kestävä: tunnustetaan se, että saamelaiskulttuuriin ja kieleen sekä niiden kehittämiseen sinällään

on panostettava, jotta siitä saadaan nyt ja tulevaisuudessa voimavaroja alueen vetovoimalle. Kehittämistyön tulee olla saamelaisyhteisölähtöistä, sen tulee juurtua yhteisöön ja se on tehtävä mahdollisimman pitkälle yhteisön omin voimin. Paikallisen kehittämisen toimintatavan ja sen osaamisen tuominen saamelaisten omaehtoiseen kehittämiseen on tähän ratkaisu. Uudelle ohjelmakaudelle laaditaan yhdessä saamelaisten paikallistoimijoiden, KKT:n, rahoittajaviranomaisten sekä saamelaiskäräjien kanssa Saamelaisen paikallisen kehittämisen strategia ja hankitaan rahoitus sen toteutuksen koordinoitiin ja saamenkielisten neuvontapalvelujen järjestämiseen eri rahoituslähteitä hyödyntäen.

TAVOITE:

Saamelaisten voimavaraistaminen omaehtoiseen paikalliseen kehittämiseen, saamelaisalueen elinvoimaisuuden vahvistaminen, kulttuurin ja kielen säilyttäminen, kehittäminen ja kestävä hyödyntäminen

KESKEISET TOIMENPITEET JA KEHITTÄMISEN KOHTEET:

- Paikallisen saamelaisen kehittämisen koordinointi, innostaminen, verkostotoiminen, saamenkielinen tiedotus ja neuvonta
- Saamenkielen käyttöareenoiden- ja palveluiden kehittäminen
- Saamenkieliset palvelut houkuttelemaan kieliperusteisia paluumuuttajia
- Kulttuuriin perustuvien aitojen saamelaisten elämysten ja ohjelmajärjestelmien kehittäminen
- Saamenkielisiin palveluihin pohjautuvien työpaikkojen luominen
- Saamen käsitöiden, joikukulttuurin ja muun kulttuuriperinnön tallentaminen ja siirtäminen
- Nuorten saamelaisidentiteetin vahvistaminen
- Perinteisen tiedon osaamisen välittäminen ja sukupolvien välisen vuorovaikutuksen lisääminen
- Rajat ylittävä yhteistyö

KESKEISET TOIMIJAT:

- Saamelaisyhdistykset ja -toimijat
- Kunnat
- Saamelaisalueen koulutuskeskus
- Saamelaiset yrittäjät ja yrittäjäjärjestöt

PLL ry:n ROOLI JA TOIMINTA:

- Saamelainen paikallinen kehittäminen -strategian laatiminen ja toteutuksen koordinointi, neuvoja, innostaja, hankkeiden käynnistäjä, eri rahoitusmuotojen etsijä
- Leader -toimintatavan osaaja
- Saamenkielisten hanke-, kehittäjä- ja yritysneuvontapalvelujen organisoija yhdessä kumppanien kanssa
- Paikallisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten kokemusten kerääjä ja välittäjä sekä verkostoija

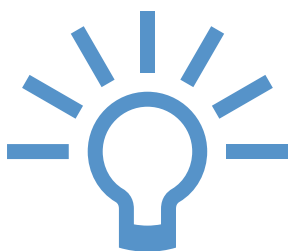

AVAINTOIMI:

Saamelaisen paikallisen kehittämisen toimintamallin luominen, saamenkielinen tiedottaminen ja saamenkielisten neuvontapalveluiden turvaaminen

IDEALAARI:

- Saamelaisnuorten kansainväliset saamelaiskulttuurin leirit ja -tapahtumat
- Suomi-saame -opas kulttuurikoodeineen
- Mesenaattitoiminta kulttuurin elvyttämiseen ja kulttuuritapahtumiin
- Nuorten kesätyöt saamelaisvanhusten palveluissa
- Eri toimijoiden "törmäyttäminen": kootaan eri saamelaistoimijoita ideoimaan yhdessä vapaamuotoisesti yhteistyötä ja kehittämistä
- Visuaalisten elementtien vahvistaminen katukuvassa, pukeutumiskulttuurin "arkipäiväistäminen"
- Tapahtuma- ja kulttuuriviikot työpajoinen, eri-ikäisten yhteiset tapahtumat
- Kieli- ja kulttuurisiida, saamenkieliset sovellukset ja pelit
- "Vanhojen" saamenkielisten sanojen aktiivinen käyttöönotto
- Puskaradiorekrytointi saamenkielisten osaajien saamiseksi, sen "virallistaminen" ja tekijöiden palkitseminen
- Saamelaiskummit alueelta saamelaisalueen ulkopuolella asuville saamelaisille

9. TAVOITTEET, ARVIOINTI JA RESURSSIT

Strategian toteutumisen arvioimiseksi on strategisille keinoille ja painopisteille määritelty mittarit ja määrälliset tuotos- ja tulostavoitteet (liite 10). Indikaattoritietojen keräämiseksi luodaan valtakunnallista seurantatietojärjestelmää täydentävä malli, jossa hankkeen hakija ilmoittaa tavoitteet suhteessa strategian tavoitteisiin. Hallitus arvioi hankkeita valintakriteerien perusteella ja pisteyttää hankkeet nykyistä käytäntöä noudattaen sekä vertaa lausuntoa tehdessään hankkeen pistemäärää vastaaviin hankkeisiin (liite 11). Painoarvoa annetaan enemmän vuosisuunnitelmaa toteutaville hankkeille. Valintakriteerit ja pisteytys sekä vuosittaiset painotukset julkaistaan yhdistyksen nettisivulla ja hakulomituksissa. Yhdistys toteuttaa myös idea- ja teemahakuja sekä kokeilee kehittämishankkeissa hakuaikoja, jolloin pisteytyksen rooli hankevalinnassa kasvaa.

Strategiaan liittyvä arviointi on osa alueen oppimissuunnitelmaa ja organisaation jatkuvan kehittämisen ja oppimisen mallia (liite 3). Hakija ilmoittaa ja henkilöstö arvioi loppumaksatuksen yhteydessä mitä strategian määrällisiä tavoitteita hanke toteutti ja kuinka paljon. Lisäksi kerätään sähköisesti käyttäjäpalautetta mm. toiminnan asiakaslähtöisyydestä, vastaavuudesta asiakkaan tarpeeseen, laadusta, sujuvuudesta ja asiakaspalvelusta jokaisen asiakasprosessin yhteydessä. Näistä koostetaan vuosittain tieto hallitukselle, jota täydentää henkilöstökyselyn yhteenveto. Hallitus arvioi tämän pohjalta vuosittain strategian tavoitteiden toteutumista ja vastaavuutta alueen tarpeisiin perustuen kerättyyn tietoon ja omaan kokemukseen ja näkemykseen. Itsearviointin perusteella laaditaan tulevan vuoden toimintasuunnitelma. Siinä määritellään mm. mihin henkilöstön työpanosta erityisesti suunnataan, mihin hankerahoitusta kohdennetaan, mitä idea- ja teemahakuja toteutetaan, mitä omia hankkeita käynnistetään strategian tasapainoiseksi toteutumiseksi ja miten henkilöstön ja hallituksen osaamista ja toimintaa kehitetään. Tätä täydentää Leader Lappi -kumppanuussopimuksen mukainen yhteistyö ja kumppanuusryhmässä määritelty työnjako.

Strategia tarvitsee toteutuakseen riittävät resurssit: maaseutuohjelman rahoituksen lisäksi strategian toteutus tuo alueen paikalliseen kehittämiseen muuta julkista rahoitusta (taulukko 3). Strategia vastaa alueelta laaja-alaisen kuulemisen myötä nousseisiin tarpeisiin: niistä suurin osa ei kerrytä merkittävästi yksityistä rahoitusta. Tästä syystä 35 % yksityisen rahoituksen tavoite on ristiriidassa strategian sisällön kanssa. Tähän pyritään myöhemmin hakemaan helpotusta

neuvottelemalla MMM:n kanssa sekä hyödyntämällä monirahastoisuutta.

Muun rahoituksen kanavoiminen strategian toteutukseen on erityisen tärkeää saamelaisen paikallisen kehittämisen, nuorten ja osaamisen toimenpiteissä. Myös innovaatiot, palveluiden kehittäminen ja rajaseutu yhteistyö tarvitsevat muuta rahoitusta. PLL ry tarvitsee myös alueen kokoon, etäisyyksiin, kehittämisen haasteellisuuteen ja strategian painotuksiin nähden riittävän toimintarahaa (taulukko 4). Yhdistys voi toimia tasapuolisena paikallisena kehittäjänä ja matalan kynnyksen toimijana vain, mikäli sillä on henkilökuntaa joka puolella aluetta perustuen hajautettuun toimistomalliin ja tiiviiseen yhteistyöhön kumppanien kanssa.

10. VIESTINTÄ JA TIEDOTUS

Strategian viestintä voidaan jakaa kolmeen toisiaan tukevaan osaan: alueen aktivointiin, strategian tuloksista tiedottamiseen ja strategian toteuttajien sisäiseen viestintään. Viestintä kytkeytyy myös alueen osaamiseen ja oppimiseen. Viestintä on vuorovaikutteista ja tämä korostuu erityisesti alueen aktivointiin liittyvässä viestinnässä.

Yhdistyksen viestintää johtaa toiminnanjohtaja ja sen käytännön koordinoitiin ja toteutukseen varataan omissa hankkeissa erikseen resursseja. Strategian viestintäviejien ydinjoukon muodostavat nykyiset ja entiset hallituksen ja henkilöstön jäsenet sekä hanketoteuttajat, jotka sekä tuovat että vievät viestiä pääasiassa "puskaradion" kautta. Uuden median myötä viestintäviejien joukko laajenee hankkeiden ja toiminnan kohderyhmiin, nuoriin, aktiivisiin kansalaisiin ja some-käyttäjiin. Nuoret valjastetaan strategian some-tiedottajiksi erityisesti nuoriin kohdistuvassa toiminnassa.

Yhdistys käyttää aktiivisesti sosiaalisen median kanavia. Verkkosivustosta kehitetään toiminnallisempia ja niitä päivitetään säännöllisesti. Viestinnän perinteisempiä, tärkeitä keinoja ovat kyläillat ja aktivointitilaisuudet, joita muokataan entistä kiinnostavammaksi: esim. miesten saunaillat ja naisten hyvinvointipäivät. Viestinnässä pyritään erottuvuuteen, mistä esimerkkinä jo testatut "Tulevaisuuden Uutiset". Yhdistys tekee alueelle ja strategiaan sopivan, valtakunnallista brändiä tukevan viestintäohjeen, lisäksi laaditaan viestinnän pelisäännöt ja vuosittainen toimintakalenteri (liite 12). Viestinnän vaikuttavuutta lisätään tekemällä tiivistä yhteistyötä Lapin Leader -ryhmien ja ELY -keskuksen kanssa.

Peloton Pohjoisin-strategian rahoitus	MAASEUTURAHASTOON ESITETTÄVÄ RAHOITUSJAKAUMA					arvioitu muu rahoitus (EAKR, ESR, ENI, RAY)	yhteensä koko strategia
	EU	valtio	kunnat	yksityinen	yhteensä		
Hankkeet	2 731 050	2 470 950	1 300 500	4 376 683	10 879 183	1 997 500	12 876 683
Toimintaraha	682 763	617 737	325 125	-	1 625 625	-	1 625 625
Yhteensä	3 413 813	3 088 687	1 625 625	4 376 683	12 504 808	1 997 500	14 502 308

Taulukko 3: Strategian rahoitus

TOIMINTARAHAA	1 625 625	%
Toimintakustannukset	325 125	20
Aktivointikustannukset	1 300 500	80

Taulukko 4: Toimintarahaa käyttö